LISTOPAD **2020**

DZIENNIK **WARTO WIEDZIEĆ**

W numerze:

Jerzy Stępień

Wysoka cywilizacja nie istnieje bez samorządności

str. 3

Andrzej Płonka

To rok pełen trudnych wyzwań

str. 16

Relacja:

O czym rozmawiano na Zgromadzeniu Ogólnym ZPP?

Bieżąca sytuacja w powiatach, sprawy statutowe, wybory do Zarządu, plany

ZWIĄZEK POWIATÓW POLSKICH

WYDANIE SPECJALNE DZIENNIKA WARTO WIEDZIEĆ WWW.WARTOWIEDZIEĆ.PL

str. 3-4
"Wysoka cywilizacja nie istnieje bez samorządności."
Wywiad z Jerzym Stępniem

str. 5-11
XXVI Zgromadzenie Ogólne ZPP
Relacja

str. 12
List od Prezydenta RP

str. 13
List od Marszałka Senatu RP

str. 14
List od Premiera RP

str. 15
List od prof. Ireny Lipowicz

str. 16-17
To rok pełen trudnych wyzwań
Wywiad z Andrzejem Płonką

str. 18-21
Założenia działań ZPP

str. 22-29
Stanowiska XXVI Zgromadzenia Ogólnego ZPP

str. 30-32
"Najgorsze co można zrobić, to uznać, że kultura jest problemem obciążającym budżety."
Wywiad z Waldemarem Ratajem

str. 33-37
Ogólnopolski Ranking Gmin i Powiatów 2019

str. 38
Łączy nas wspólnota celów

str. 39
Dziennik Warto Wiedzieć

słowo wstępne

RAFAŁ RUDKA redaktor naczelny Dziennika Warto Wiedzieć

Szanowni Państwo, Drodzy Czytelnicy

„Aby życie było mądre, najważniejsza jest dobrze pojęta troska, po części o naszą teraźniejszość, po części o naszą przyszłość, tak aby jedno nie było przeszkodą dla drugiego” – pisał kiedyś Arthur Schopenhauer. Dzisiaj słowa te nadal nie straciły na aktualności i mogą nam służyć jako latarnia morska wyznaczająca kierunek płynięcia samorządowego okrętu. Niestety dzisiejsza droga do portu przebiega przez wzburzone morze jakim jest konieczność podejmowania działań przeciwdziałających rozprzestrzenianiu się epidemii wirusa SARS-CoV-2, ciągłego zmagania się z szeregiem pojawiających się przepisów prawnych komplikujących codzienne życie samorządowców, czy różnymi dodatkowymi negatywnymi czynnikami z jakimi się mierzymy. Na front, jak główna fala uderzająca o dziób statku, wysuwa się jednak wszystko to, co wiąże się z epidemią.

To ona bowiem nie omija samorządowego świata. Wręcz przeciwnie odciska głęboki ślad na sposobie funkcjonowania urzędów oraz samorządowych budżetach. Wszystko to powoduje, że dotychczasowe problemy czasem odsuwane są nieco dalej, a na czoło przesuwa się konieczność walki z koronawirusem. Trudności dodaje fakt, że póki co walka ta jest bardzo nierówna, bowiem cały świat boryka się z brakiem dostępu do sprawdzonych szczepionek czy skutecznego leku.

Tym bardziej tegoroczne Zgromadzenie Ogólne ZPP, które odbyło się z kilkumiesięcznym opóźnieniem, miało swój specyficzny charakter. Po pierwsze organizacyjnie było o wiele bardziej skomplikowane, a po drugie merytorycznie niemal na każdej płaszczyźnie dotykało obecnej sytuacji epidemicznej. Mimo to starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu w wystarczająco licznej grupie wzięli udział w tym wydarzeniu.

W trakcie obrad przyjęto szereg stanowisk w sprawach najbardziej trapiących samorząd powiatowy. Nie zabrakło głosów dotyczących finansów publicznych, kwestii ochrony zdrowia, problemów z finansowaniem edukacji, dostępnością komunikacyjną, e-administracją, itd.

Pozostaje obecnie niesłabnąca wiara w to, że pomimo trudnej sytuacji rządzący zechcą pochylić się nad stanowiskami wyartykułowanymi przez samorządowców, a w konsekwencji podejmą adekwatne działania, aby przekaz z nich płynący był realnie wdrażany w życie. Pozwoliłoby to przynajmniej w jakimś umiarkowanym stopniu na złagodzenia wzburzonych fal uderzających i uszkadzających czasem w dużym stopniu samorządowy okręt.

Wracając do słów A. Schopenhauera pamiętajmy wszyscy, że troska o dzisiaj to także troska o przyszłość, w której niechybnie przyjdzie nam żyć.

Przekazując Państwu tegoroczny numer specjalny Dziennika Warto Wiedzieć życzę przyjemnej lektury ale przede wszystkim zdrowia, bo – co się po raz kolejny potwierdza – bez niego jakiekolwiek nasze poczynania nie mają większego znaczenia.

Rafał Rudka
redaktor naczelny

Wysoka cywilizacja nie istnieje bez samorządności – wywiad z Jerzym Stępniem

W momencie kryzysu w służbie zdrowia, gwałtownych zmian w systemie edukacji i systematycznie uszczuplanych środkach, zasadne wydaje się pytanie o przyszłość samorządów. Czy będą w stanie wyjść z tego bez szwanku? Kłody rzucane pod nogi mogą tylko umocnić samorząd – mówi **Jerzy Stępień, były Prezes Trybunału Konstytucyjnego**, jeden z autorów reformy samorządowej.

rozmawiała
Małgorzata Orłowska
sekretarz Redakcji

Dziennik Warto Wiedzieć: Panie Prezesie, czy wyobraża sobie Pan dzisiaj Polskę bez samorządów? Zadając to pytanie chciałam wybiec nieco w przyszłość – gdyby samorządy zniknęły, to jaka byłaby ta Polska?

Jerzy Stępień: Nie jestem w stanie sobie wyobrazić Polski bez samorządów, dlatego że ten samorząd pojawił się jako pewnego rodzaju konieczność. 4 czerwca 1989 roku suwerennie decydowaliśmy się na wybór drogi na Zachód, zatem siłą rzeczy musieliśmy myśleć o samorządzie i na szczęście istniały wtedy w Polsce środowiska, które o tym myślały – tutaj mam na myśli profesora Jerzego Regulskiego, profesora Michała Kuleszę i ja również się w to włączyłem. To były środowiska, które przygotowywały się intelektualnie do tego marszu na Zachód. I kiedy trzeba było uruchomić pewne instrumenty przywracania normalności, to obok gospodarki rynkowej czy niezależności sądownictwa, jako historyczny przymus pojawił się pomysł przywrócenia samorządu terytorialnego. Trzeba pamiętać o tym, że samorząd terytorialny istnieje w Europie z różnymi przerwami prawie od dwóch tysięcy lat. Pewne symptomy samorządności da się już zauważyć w czasach Republiki Rzymskiej. Później wyglądało to nieco inaczej, ale jest to długowieczna tradycja Europy, która wyróżnia ją spośród innych cywilizacji, bo przecież poza Europą i kulturą zachodnią samorządu właściwie nie ma. Jedyne miejsce, gdzie funkcjonuje to Japonia, ale tam ten system został narzucony przez Amerykanów po II wojnie światowej. Natomiast w innych częściach świata samorządu nie ma. Wszyscy rozumieją jak ważna jest gospodarka rynkowa, jak ważne są media, parlamentaryzm, ale tylko w Europie Zachodniej rozumie się, że wysoka cywilizacja nie istnieje bez samorządności i decentralizacji. Niektórzy dopatrują się zasady pomocniczości już w Starym Testamencie. Reasumując, nie potrafię sobie wyobrazić współczesnej Polski bez samorządu i nawet nie potrafię powiedzieć jak by ona wyglądała, bo to jest po prostu niemożliwe.

DWW: Nie da się ukryć, że to jednak trudny czas dla samorządów – ciężar walki z pandemią, ogromne straty finansowe z tym związane, coraz więcej działań zmierzających do centralizacji, sytuacja w oświacie. Czy samorządy sobie poradzą?

JS: Myślę, że w sprawach związanych z pandemią powinno się nie tyle centralizować decyzje, co decentralizować. Przecież w różnych częściach Polski sytuacja przedstawia się inaczej. Nie można porównywać województw czy poszczególnych

Wysoka cywilizacja nie istnieje bez samorządności

– wywiad z Jerzym Stępniem

gmin, bo każda z nich ma swoje specyficzne uwarunkowania związane z pandemią. Jeśli dyrektorzy szkół domagają się teraz, aby decyzje o ewentualnym zamknięciu szkół były przeniesione na nich, to jest to najlepszy dowód na to, że te decyzje powinny zapadać jak najbliżej obywateli. Rolą rządu centralnego jest tworzenie odpowiednich regulacji, wyszukiwanie słabych punktów i pomoc tam, gdzie jest to konieczne. Nie można z góry zakładać, że decyzje podejmowanie w Warszawie będą równie trafne w każdym miejscu Polski. To po prostu nie jest możliwe. Trzeba pamiętać również o tym, że w obliczu pandemii włodarze samorządów naprawdę nieźle sobie radzili i radzą nadal. Moim zdaniem im więcej swobody decyzyjnej w ramach zdecentralizowanego państwa, tym skuteczniej będziemy z tej pandemii wychodzili.

DWW: Patrzy Pan w przyszłość samorządów z optymizmem?

JS: Tak. Sądzę, że kłody rzucane pod nogi mogą samorządy tylko umocnić. Myślę, że większość samorządów doskonale zdaje sobie sprawę z trudności sytuacji, w jakiej się znaleźliśmy i dobrze wiedzą, że tymi uszczuplonymi teraz środkami trzeba mądrze gospodarować.

> *Kłody rzucane pod nogi mogą samorządy tylko umocnić. Większość samorządów doskonale zdaje sobie sprawę z trudności sytuacji i dobrze wie, że tymi uszczuplonymi teraz środkami trzeba mądrze zarządzać.*

DWW: Samorządność w Polsce ma 30 lat. Co uważa Pan za największy sukces w tej dziedzinie?

JS: Trudno powiedzieć. Jednak gdybym miał się pokusić o wskazanie jakiegoś najjaśniejszego punktu, to wskazałbym wodę i oczyszczalnie ścieków. PRL pozostawił opłakany stan jeśli chodzi o zaopatrzenie w wodę. Tymczasem wystarczyły cztery lata żeby ten problem rozwiązać. Pamiętam, gdy w niektórych ambasadach odradzano używanie wody z kranu nawet do mycia, a teraz wszyscy pijemy ją prosto z kranu. Pojawiło się mnóstwo znakomitych rozwiązań związanych z oczyszczaniem ścieków. Byliśmy naprawdę zaskoczeni, jak szybko samorządy wzbiły się na poziom wyższy niż np. ochrona środowiska we Francji. To moim zdaniem nasz największy sukces. Drugi to szkoły. Nie mówię o stanie edukacji w tych szkołach, bo to jest zupełnie inne zagadnienie. Jednak infrastruktura szkolna, to jak te szkoły wyglądają, ile ich jest, to niewątpliwie wielki sukces samorządów.

DWW: To były sukcesy, a wyzwania?

JS: Niewątpliwie system ochrony zdrowia. Tu wszyscy muszą współdziałać – zarówno rząd centralny, jak i samorządy. Nie wiem czy

to dobry pomysł, by przenieść zarządzanie szpitalami powiatowymi na szczebel województwa. Jednak abstrahując od tego, służba zdrowia jest dużym wyzwaniem i samorząd ma tu wiele do zrobienia. Tym bardziej, że nie mamy jakiejś wyraźnej wizji tego, jak służba zdrowia w Polsce powinna być zorganizowana. Były już różne pomysły, ale to wciąż nie działa tak, jakbyśmy chcieli. Znalezienie wspólnego rozwiązania jest konieczne, bo w tej chwili wydolność tego systemu jest zbliżona do zera. Nie chcę nawet myśleć o tym, co będzie jeśli pandemia będzie się rozwijała, a niestety wszystko na to wskazuje. To kolejny problem – jesteśmy obecnie nastawieni na walkę z koronawirusem ale powoduje to jednocześnie nieprawdopodobne zamieszanie w leczeniu innych chorób. Drugim ogromnym wyzwaniem dla samorządów jest edukacja. Podoba mi się pomysł połączenia wszystkich sektorów edukacji w ramach Ministerstwa Edukacji Narodowej. Zawsze wydawało mi się, że nie da się stworzyć spójnego systemu edukacji, jej wizji i celów, gdy mamy różne ministerstwa. Edukacja jest jedna i jedno powinno być miejsce służące podejmowaniu kluczowych dla niej decyzji. Uważam, że lepiej aby rząd w ogóle nie zajmował się edukacją, niż gdyby miał się nią zajmować w sposób tak rozczłonkowany jak dotychczas. To wszystko doprowadziło do dysfunkcji systemu edukacji w Polsce. Niestety w tej dziedzinie nie zawierza się ekspertom ale oddaje się decyzje w ręce polityków, którzy co chwilę ogłaszają swoje nowe wizje – w jednej chwili odtwarzamy gimnazja, zaraz znów je likwidujemy.

Jeśli chodzi o inwestycje, to samorządy doskonale dają sobie z tym radę. Potrafimy świetnie korzystać ze środków unijnych. To najlepszy dowód na to, że samorząd powinien zajmować się sprawami lokalnymi o charakterze publicznym. Taka jest misja samorządu zanotowana zarówno w konstytucji jak w pierwszej ustawie o samorządzie gminnym, a następnie powtórzona w innych ustawach.

XXVI Zgromadzenie Ogólne ZPP – relacja

Sytuacja szpitali powiatowych, walka z koronawirusem, działalność ZPP w 2019 roku, wręczenie nagród laureatom Ogólnopolskiego Rankingu Gmin i Powiatów za 2019 rok – to główne punkty posiedzenia Zgromadzenia Ogólnego ZPP, które odbyło się 29-30 września 2020 r. w Ossie. W czasie obrad przyjęto także osiem stanowisk.

Tegoroczne Zgromadzenie Ogólne odbyło się w warunkach szczególnych – pandemia koronawirusa wymusiła zmiany w terminie posiedzenia. Mimo trudnych warunków spotkanie było w końcu możliwe, a organizatorzy zadbali o zachowanie reżimu sanitarnego.

Obradom przewodniczył **Andrzej Płonka**, Prezes Zarządu Związku Powiatów Polskich, starosta bielski.

Prezes ZPP zwrócił uwagę na szczególne okoliczności tegorocznego wydarzenia: *Pierwszy raz w historii Związku, Zgromadzenie poświęcone m.in. podsumowaniu pracy naszej organizacji w roku poprzednim odbywa się w okresie, w którym możemy powoli zacząć podsumowywać również bieżący rok* – mówił.

XXVI Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich, najwyższy organ ZPP, zebrało się aby zgodnie ze Statutem, przedyskutować najważniejsze dla samorządów powiatowych problemy, przyjąć założenia do programu działania Związku oraz podjąć decyzję w sprawach statutowych.

We wrześniowym posiedzeniu udział wzięli delegaci, zaproszeni goście, przedstawiciele powiatu Saarpfalz, a także **Andrzej Dera**, Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta, który odczytał list do zgromadzonych od **Andrzeja Dudy.** *Godny uznania jest dorobek państwa organizacji – Związku Powiatów Polskich(...) Cieszę się, że Związek Powiatów Polskich promuje i upowszechnia ideę demokracji lokalnej, stanowiącą jeden z konstytucyjnych filarów naszego ładu ustrojowego* – pisał Prezydent RP. *Samorządy powiatowe wypełniają ogromnie ważną rolę w naszej wspólnej walce z pandemią. Znajdujące się w państwa gestii szpitale powiatowe to bardzo istotne ośrodki diagnozowania i leczenia choroby wywołanej przez COVID-19* – czytamy w liście.

Odczytane zostały też listy od Premiera **Mateusza Morawieckiego i** prof. **Tomasza Grodzkiego**, Marszałka Senatu.

Mateusz Morawiecki podkreślił dużą rolę Zgromadzenia Ogólnego ZPP jako momentu omawiania najważniejszych spraw dotyczących lokalnych wspólnot. *Jako rząd wspieramy i będziemy wspierać państwa wysiłki, bo wierzymy, że Polska potrzebuje sprawnie działającej władzy jak najbliżej ludzi. Dzięki takiej współpracy możemy efektywnie podnosić poziom życia Polek i Polaków* – pisał Premier. W liście podziękował też wszystkim samorządowcom za ich codzienną pracę: *Dziękuję wszystkim, którzy przyczyniają się do rozwoju samorządności w naszym kraju. Wierzę głęboko, że razem możemy budować Polskę silną i nowoczesną. Polskę solidarną.*

O ogromnej roli samorządów pisał także Marszałek Senatu: *Odrodzenie samorządu terytorialnego to jedno z największych osiągnieć naszego państwa po 1989 roku, a Senat – także odrodzony – od ponad trzech dekad konsekwentnie samorząd wspiera* – pisał **Tomasz Grodzki.** Zwrócił się także do starostów i podkreślił znaczenie ich pracy: *Bez państwa ciężkiej pracy i zaangażowania rozwój powiatów na tak imponującą skalę nie byłby możliwy.* Zapewnił również o gotowości Senatu do rozmów i współpracy z samorządami.

W posiedzeniu uczestniczył także Poseł na Sejm **Dariusz Klimczak.** Podziękował wszystkim starostom za ich pracę, niezwykle trudną w warunkach pandemii. Odniósł się do współpracy strony samorządowej z rządem: *Zawsze można liczyć na zaangażowanie i merytoryczny głos z Państwa strony, które są doceniane przez wszystkich parlamentarzystów* – mówił. Głos zabrał też Poseł **Tadeusz Chrzan**, przez wiele lat związany z samorządem terytorialnym. W swoim przemówieniu odniósł się do oświaty w Polsce: *Można zadać retoryczne pytanie o to, jak dziś wyglądałaby polska szkoła, gdyby nie przejął jej samorząd powiatowy? Mówimy dziś o wyremontowanych szkołach, tablicach interaktywnych ale mówimy także o problemach.* Poruszył też kwestię ochrony zdrowia i nieocenionej pracy szpitali powiatowych w czasie pandemii. Równie duże osiągnięcia samorządów widzi na niwie domów pomocy społecznych. Zaznaczył, że wiele problemów dopiero przed nami, ale wyraził optymizm na przyszłość. Na końcu odniósł się do działalności Związku Powiatów Polskich: *Z perspektywy ostatniego pół roku, gdy widzę pracę ekspertów Związku Powiatów Polskich na komisjach sejmowych i podkomisjach sejmowych muszę przyznać, że jest to praca wyjątkowo merytoryczna, na bardzo wysokim poziomie, doceniana przez wszystkich parlamentarzystów* – mówił.

Udaną współpracę pomiędzy powiatami podkreślił też Starosta Powiatu Saarpfalz, dr **Theophil Gallo**: *Naszym celem powinno być, aby Polska, Niemcy i Francja pod dachem Trójkąta Weimarskiego razem współpracowały. Naszym celem powinno być utrzymanie mostów, które zostały już zbudowane* – mówił. Każdy powiat, gmina i szkoła powinna posiadać partnerstwo i w ten sposób rozwijać współpracę międzynarodową.

O konieczności rozwoju pracowników samorządowych mówiła dr **Iwona Wieczorek**, Dyrektorka Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego. Epidemia wymusiła zmianę trybu przeprowadzania szkoleń dla samorządów na formę zdalną, jednak od początku 2020 roku z oferty szkoleniowej NIST skorzystało prawie 2,5 tysiąca osób ze starostw powiatowych w całej Polsce.

Sytuacja szpitali powiatowych

Sytuacja, jaka panuje obecnie w szpitalach powiatowych była kluczowym tematem dyskusji podczas Zgromadzenia Ogólnego ZPP. Do kwestii tej odniósł się **Krzysztof Żochowski**, wiceprezes Ogólnopolskiego Związku Pracodawców Szpitali Powiatowych. W *naszej służbie zdrowia sytuacja raczej zawsze była pod górkę, zawsze brakowało środków* – mówił. Podkreślił też dwa

filary, na których opera się działalność OZPSP – są to apolityczność i merytoryczność działania. Mówił o dużej roli Związku Powiatów Polskich we wzajemnym wsparciu i działaniu. Podziękował też za dotychczasową, bardzo udaną współpracę z przedstawicielami powiatów.

Prezes Zarządu ZPP zwrócił również uwagę na to, jak istotne są dane dotyczące działalności szpitali powiatowych, które OZPSP przekazuje Związkowi Powiatów Polskich. Mają one bowiem niebagatelne znaczenie podczas rozmów prowadzonych z Ministerstwem Zdrowia. Rozmowy te przynoszą bowiem rezultaty: *Mogę tu wymienić przekazanie szpitalom dodatkowych środków w wysokości 3% kontraktu oraz wprowadzenie rozliczenia 1/12 kontraktu niezależnie od wykonania, w najbardziej newralgicznym momencie, gdy przy utrzymywaniu pełnej gotowości do udzielania świadczeń mieliśmy mniej pacjentów* – mówił **Andrzej Płonka.** *Udało się wreszcie – włączyć w system walki z pandemią koronawirusa – lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, dzięki czemu mam nadzieję, w szpitalnych oddziałach ratunkowych zmniejszy się liczba pacjentów, którzy na SOR w ogóle nie powinni byli trafić* – dodał. Mówił również o przepisie, który wejdzie w życie 1 stycznia 2021 roku, a który do ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty wprowadza zapis o tym, że co najmniej 6 miesięcy szkolenia specjalizacyjnego ma odbywać się w szpitalach I i II stopnia w module podstawowym z chirurgii ogólnej, chorób wewnętrznych i pediatrii. Andrzej Płonka podkreślił też konieczność zracjonalizowania przepisów dotyczących norm zatrudniania pielęgniarek, które dzisiaj nijak mają się do rzeczywistych potrzeb. Za konieczne uznaje tu wsparcie NFZ. Łączy się z tym potrzeba uproszczenia drogi dostępu do wykonywania zawodu medycznego w Polsce lekarzom zza wschodniej granicy.

Prezes Zarządu ZPP wspomniał też o koncepcji zmian legislacyjnych przedstawionych przez Ministerstwo Zdrowia dotyczących rozwiązania problemu ustalania dyżuru aptek w porze nocnej. W swoim przemówieniu Andrzej Płonka mówił też o aktualnych pracach Związku Powiatów Polskich mających na celu zmniejszenie wymaganego minimalnego poziomu wykonania ryczałtu w 2020 r.: *Z danych otrzymanych z NFZ wiemy, że wykonanie ryczałtu w szpitalach powiatowych I i II stopnia na koniec czerwca 2020 r. było na poziomie 37-42%, w normalnych okolicznościach powinno być w granicach 50%. W tej sprawie Biuro ZPP przygotowało szczegółowy raport. Będziemy również walczyć o stworzenie sensowych warunków dla powiatowych podmiotów leczniczych w nowym rozdaniu sieci szpitali* – mówił.

O nowym prawie zamówień publicznych

O niedługim wejściu w życie nowej ustawy mówił Członek Rady Zamówień Publicznych, **Michał Rogalski.** Ustawa zawiera ponad 600 artykułów. Mówca nawiązał do stanowiska Związku Powiatów Polskich dotyczącego przesunięcia terminu wejścia w życie ustawy z 1 stycznia na 1 lipca 2021 roku. Michał Rogalski mówił także o uruchomionej niedawno Szkole Zamówień Publicznych, w ramach której organizowane są kursy online na temat nowej ustawy.

Przyszłość to ekoenergetyka

Niemniej ważną kwestią poruszoną podczas Zgromadzenia Ogólnego ZPP była ekologia. O zbliżającej się rewolucji w dziedzinie energetyki mówił Radca Ambasady Królestwa Szwecji w Polsce, ekspert ZPP Józef Neterowicz. Zwrócił uwagę na pojawiające się coraz częściej anomalie pogodowe, zgony związane z niską emisją. Odniósł się też do problemu selekcji odpadów i ryzyka blackoutu. *My musimy poprzez prowadzenie różnego rodzaju spotkań informacyjnych doprowadzać do uświadamiania społeczeństwa. Następnie to społeczeństwo wymoże zmiany u tych, którzy tworzą prawo* – mówił **Józef Neterowicz.**

Przyjęte uchwały

Podczas obrad Związku Powiatów Polskich na Zgromadzeniu Ogólnym przyjęto sprawozdanie Prezesa Zarządu ZPP z działalności Zarządu i sprawozdania finansowego za rok 2019. Przyjęto także uchwałę w sprawie przyjęcia budżetu ZPP na 2020 rok.

Odbyły się także wybory uzupełniające do Zarządu Związku Powiatów Polskich – nowym członkiem Zarządu został starosta brzeski, **Andrzej Potępa.**

Przedstawione zostały też założenia do programu działania ZPP na rok 2020.

Stanowiska przyjęte przez Zgromadzenie Ogólne ZPP

Zgromadzenie Ogólne ZPP podczas posiedzenia przyjęło 8 stanowisk w sprawach:

- współdziałania dla poprawy zdalnego świadczenia usług
- edukacji w dobie COVID-19 oraz przywrócenia samorządom samodzielności w zarządzaniu oświatą
- szpitali powiatowych
- sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego
- terminu wejścia w życie nowego Prawa zamówień publicznych
- wynagrodzeń w sektorze samorządowym
- roli powiatów w zapewnieniu mobilności
- ochrony samodzielności realizacji zadań przez powiaty

Ogólnopolski Ranking Gmin i Powiatów 2019

Pierwszy dzień Zgromadzenia Ogólnego ZPP zwieńczyła gala wręczenia nagród dla laureatów Ogólnopolskiego Rankingu Gmin i Powiatów 2019.

Więcej zdjęc na stronie **www.zpp.pl/galeria**

Andrzej SZYMANEK
Sekretarz
XVI Zgromadzenie Ogólnego
Związku Powiatów Polskich

POWIATÓW
POLSKICH
GOŚĆ
GOŚĆ

ZWIĄZEK
POWIATÓW
POLSKICH

List od Prezydenta RP

Szanowny Panie Prezesie! Szanowni Państwo!

Rodowód powiatów jako istotnych jednostek administracji, życia społecznego i cywilizacyjnego rozwoju sięga w Polsce bardzo dawnych stuleci. Terminy „powiat" oraz „starosta" zadomowiły się w polszczyźnie już od XIV-XV wieku. Współczesne wspólnoty powiatowe dziedziczą te wspaniałe, chlubne tradycje, wypełniając wiele ważnych zadań publicznych. Niedawno obchodziliśmy jubileusz dwudziestolecia reaktywowanych powiatów, które powróciły na administracyjną i samorządową mapę Polski w 1999 roku.

Godny uznania jest również dorobek Państwa organizacji - Związku Powiatów Polskich. Działają Państwo już od ponad dwóch dekad i z powodzeniem kontynuują misję podobnego stowarzyszenia istniejącego w latach międzywojennych w odrodzonej Rzeczypospolitej. Cieszę się, że Związek Powiatów Polskich promuje i upowszechnia ideę demokracji lokalnej, stanowiącą jeden z konstytucyjnych filarów naszego ładu ustrojowego. Państwa organizacja to wartościowe forum wymiany doświadczeń i koncepcji dotyczących powiatowego szczebla samorządowego, a także integrowania działaczy samorządowych i lokalnych społeczności wokół wspólnych celów i dla pomyślności całej naszej Ojczyzny.

Spotykają się dziś Państwo w szczególnych okolicznościach. Ze względu na trwającą pandemię koronawirusa termin tegorocznego, XXVI Zgromadzenia Ogólnego ZPP musiał być przełożony. Cieszę się, że Państwa obrady są już obecnie możliwe - jestem przekonany, że prędzej czy później ostatecznie pokonamy zagrożenie koronawirusem i powrócimy do normalności. Samorządy powiatowe wypełniają ogromnie ważną rolę w naszej wspólnej walce z pandemią. Znajdujące się w Państwa gestii szpitale powiatowe to bardzo istotne ośrodki diagnozowania i leczenia choroby wywoływanej przez SARS-CoV-2. Chciałbym na Państwa ręce złożyć serdeczne podziękowanie i wyrazy uznania wszystkim działaczom samorządowym szczebla powiatowego, którzy swoją energią, ofiarnością i talentami organizacyjnymi przyczyniają się do pokonywania związanych z tym problemów.

Życzę Państwu powodzenia w pokonywaniu różnorakich wyzwań, o których będą Państwo dyskutować podczas tego spotkania. Jestem dumny, że odwiedziłem wszystkie powiaty w naszym kraju, a spotkania i rozmowy, jakie odbyłem podczas tych ważnych, wzruszających wizyt, są ciągle dla mnie bardzo inspirujące. Doskonale znam osiągnięcia, nadzieje, aspiracje, potrzeby i troski społeczności powiatowych. Jestem przekonany, że powiaty są ogromnie istotną częścią samorządu terytorialnego w Polsce. Głęboko wierzę, że potwierdzą to Państwo swoimi kolejnymi sukcesami. Życzę Państwu owocnych obrad i serdecznie wszystkich Państwa pozdrawiam.

fot. Jakub Szymczuk KPRP

Prezydent RP
Andrzej Duda

List od Marszałka Senatu RP

Szanowny Panie Prezesie!

Serdecznie dziękuję za zaproszenie na XXVI Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich. Niestety, zaplanowane wcześniej obowiązki nie pozwalają mi na osobisty w nim udział. Pragnę jednak tą drogą Państwa zapewnić, że Senat RP przywiązuje ogromną wagę do rozwoju polskiej samorządności, umacniania powiatów i współpracy z Państwem dla dobra naszych Rodaków.

Odrodzenie samorządu terytorialnego to jedno z największych osiągnięć naszego państwa po 1989 roku, a Senat - także odrodzony - od ponad trzech dekad konsekwentnie samorząd wspiera. Jako Marszałek Senatu RP jestem dumny, że to właśnie z inicjatywy tej Izby 30 lat temu odbyły się pierwsze wolne wybory do rad gmin. Wspólnoty lokalne zyskały podmiotowość prawną, polityczną i ekonomiczną, a monopol państwowej własności i system centralnej władzy zostały złamane. Dzięki przywróceniu w 1999 roku powiatów przypieczętowana została decentralizacja naszego państwa, a zasada pomocniczości mogła zostać w pełni urzeczywistniona.

W podjętej w marcu przez Wysoką Izbę uchwale w 30. rocznicę odrodzenia samorządu terytorialnego Senat podkreślił, że „30 lat samorządności to czas obywatelskich aktywności, poczucia wspólnoty i partycypacji społecznej", a „samorządność to możliwość realnej współodpowiedzialności za sprawy publiczne". Senat wyraził też uznanie i podziękowania za wysiłek wielu osób na rzecz dobra wspólnego. To słowa także do wszystkich starostów i radnych powiatowych. Bez Państwa ciężkiej pracy i zaangażowania rozwój powiatów na tak imponującą skalę nie byłby możliwy.

W Senacie wsłuchujemy się uważnie w Państwa głos, szczególnie teraz, gdy pojawiające się tendencje centralistyczne oraz dodawanie samorządom nowych zadań przy jednoczesnym braku odpowiedniego finansowania, zagrażają ich stabilnemu funkcjonowaniu na wszystkich szczeblach. Zapewniam, że macie w Senacie zawsze otwarte drzwi, a Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej jest miejscem, gdzie możemy dyskutować o bieżących problemach i wypracowywać najlepsze rozwiązania.

Życzę Państwu owocnych obrad oraz sił i wytrwałości w pracy dla naszych małych Ojczyzn dla naszej wspólnej Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.

fot. senat.gov.pl

Marszałek Senatu RP
Tomasz Grodzki

List od Premiera RP

Szanowni Państwo!

Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich ma stałą pozycję wśród ważnych dla polskich samorządowców wydarzeń. Spotykacie się Państwo już po raz 26., by omówić najważniejsze sprawy dotyczące lokalnych wspólnot. Wszystkim obecnym na spotkaniu pragnę przekazać pozdrowienia i wyrazy szacunku.

Zrównoważony rozwój naszego kraju jest współzależny od procesów zachodzących w samorządach. (Dlatego tak, ważna jest skuteczna współpraca między władzami lokalnymi a rządem. Wiemy, że rola i znaczenie samorządu terytorialnego w życiu społeczności są niezaprzeczalne. Jako rząd wspieramy i będziemy wspierać Państwa wysiłki, bo wierzymy, że Polska potrzebuje sprawnie działającej władzy jak najbliżej ludzi. Dzięki takiej współpracy możemy efektywnie podnosić poziom życia Polek i Polaków.

Zaproponowaliśmy wsparcie inwestycji samorządowych poprzez programy rządowe. Fundusz Dróg Samorządowych i Fundusz Inwestycji Lokalnych to projekty, które mają zaspokoić istotne potrzeby rozwojowe miast i powiatów. Unowocześnienie i dostępność komunikacji, inwestycje w remonty szkół, przedszkoli i szpitali, a także infrastrukturę podniosą standard codziennego życia Polaków w najbliższej okolicy, wzmocnią ich bezpieczeństwo. To doskonały przykład wspólnej pracy na rzecz zrównoważonego społecznie i terytorialnie rozwoju.

Pragnę podziękować polskim samorządowcom. Dziękuję wszystkim, którzy przyczyniają się do rozwoju samorządności w naszym kraju. Wierzę głęboko, że razem możemy budować Polskę silną i nowoczesną. Polskę solidarną. Jestem przekonany, że XXVI Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich będzie płaszczyzną do zacieśniania naszej współpracy i przyczyni się do działania dla dobra naszej Ojczyzny. Życzę Państwu wielu osiągnięć oraz niesłabnącej energii do realizacji kolejnych planów i pomnażania wspólnego dobra.

fot. Krystian Maj KPRM

Prezes Rady Ministrów
Mateusz Morawiecki

List od prof. Ireny Lipowicz

Szanowni Państwo!

Proszę przyjąć moje najserdeczniejsze życzenia w związku z kolejnym Zgromadzeniem Ogólnym Związku Powiatów Polskich. Ogromnie żałuję, że ze względu na znane powszechnie okoliczności i obostrzenia nie mogłam być razem z Państwem.

Kiedy rok temu dane mi było wystąpić podczas Zgromadzenia, zwracałam uwagę na ogromną rolę powiatów w administrowaniu w warunkach niepewności. Szczególnie istotne jest zarządzanie kryzysowe; wolałabym, aby przewidywania o niezbędnej interwencji władz powiatowych w takich warunkach nie spełniły się tak bardzo, jak to przeżywamy obecnie. W dzisiejszej Polsce, której mapy oglądaliśmy codziennie podzielone na powiaty czerwone, zielone i żółte, nawet jeżeli dzisiaj cała Polska znajdzie się w strefie czerwonej, nikogo już chyba nie trzeba przekonywać o niezbędności powiatów w dywersyfikacji polityk publicznych. Nadal jednak - proszę mi pozwolić na tę uwagę - ogromny, ukryty potencjał powiatów nie jest wykorzystywany.

Nigdy zbyt wiele przypominania, że powiat jest lokalną wspólnotą samorządową oraz odpowiedniego terytorium, że obowiązujący system prawny zagwarantował upodmiotowienie powiatu. Wykonywanie zadań publicznych w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, rozstrzyga o tym, że powiat stanowi część państwa, element podziału władzy wykonawczej, nie może być przez nikogo państwu przeciwstawiane. Formuła zadań o charakterze ponadgminnym, sprawdziła się przez lata, zbyt rzadko jednak uwzględniano fakt, że wraz z rosnącym samorządem i zmieniającymi się wspólnotami lokalnymi powinny odpowiednio zmieniać się zadania. Nie wolno więc traktować wyjściowego stanu zadań i kompetencji z roku 1998 jako kwantum, które może być dowolnie uszczuplone. W Konstytucji znajdujemy przecież nakaz decentralizacji, a nie recentralizacji państwa. Zmieniają się potrzeby mieszkańców, nie tylko w sposób tak nagły i niespodziewany jak w przypadku pandemii, ale również w związku z ogólnym rozwojem infrastruktury, poziomu edukacji i informatyzacji. Stałe identyfikowanie tego, które z nowych zadań mają charakter ponadgminny, a więc mogą być skutecznie realizowane przez powiat, wymaga zaawansowanych prac badawczych, które powinny również objąć w corocznych raportach konkretne postulaty de lege ferenda - czyli zmiany prawa obowiązującego - na korzyść powiatów.

Wielokrotnie ostrzegano w literaturze przedmiotu, że recentralizacja jest strategią niebezpieczną dla stabilności państwa w przyszłości. Z każdym krokiem w tym kierunku rośnie bowiem obciążenie centrum decyzyjnego; w zwykłych warunkach lub w warunkach optymalnych jest ono w stanie podołać zwiększonym przez to działaniom, postrzeganym często nawet jako swoisty przyrost władzy i prestiżu. W warunkach nagłego kryzysu, przeciążenie zadaniowe centrum może okazać się zbyt duże.

Starostowie i zarządy powiatów, doświadczone obecną sytuacją, wiedzą najlepiej, ile nieoczekiwanych wyzwań i konieczności dodatkowej pracy pojawia się w warunkach nagłego zagrożenia. Odpowiednio większe obciążenie będzie dotyczyć w przyszłości centrum decyzyjnego. Nie jest przypadkiem, że głęboko zdecentralizowany ustrój państwa, zaprojektowany przez reformatorów lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych wypływał z doświadczeń głębokiego załamania gospodarczego w latach osiemdziesiątych, z obserwacji katastrofy społecznej i gospodarczej PRL-u. Chcieliśmy zaoszczędzić przyszłemu państwu polskiemu podobnych wstrząsów, właśnie przez mądre i zrównoważone rozproszenie władzy, co zawsze zwiększa stabilność całości. W obecnej godzinie próby władze powiatów stanęły na wysokości zadania, za co należy im się nasza wdzięczność. Należy jednak wyciągnąć wnioski co do tego, jak cenna jest kategoria zespolenia administracji publicznej, a jak groźne może być mnożenie podziałów specjalnych i tworzenie kolejnych izolowanych agend Polski resortowej w terenie.

Chcę życzyć starostom, zarządom i pracownikom samorządowym powiatów odporności, siły i inwencji w pracy dla dobra wspólnego na następne trudne miesiące.

prof. Irena Lipowicz

„To rok pełen trudnych wyzwań

– wywiad z Andrzejem Płonką

Pandemia koronawirusa skomplikowała wszystko. Również termin tegorocznego Zgromadzenia Ogólnego Związku Powiatów Polskich uwarunkowany został sytuacją epidemiczną. Starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu zdołali się spotkać, aby przedyskutować i przyjąć wspólne stanowiska w najistotniejszych kwestiach. Jakie zagadnienia są dziś dla powiatów najważniejsze? Zapytaliśmy **Prezesa Zarządu Związku Powiatów Polskich Andrzeja Płonkę.**

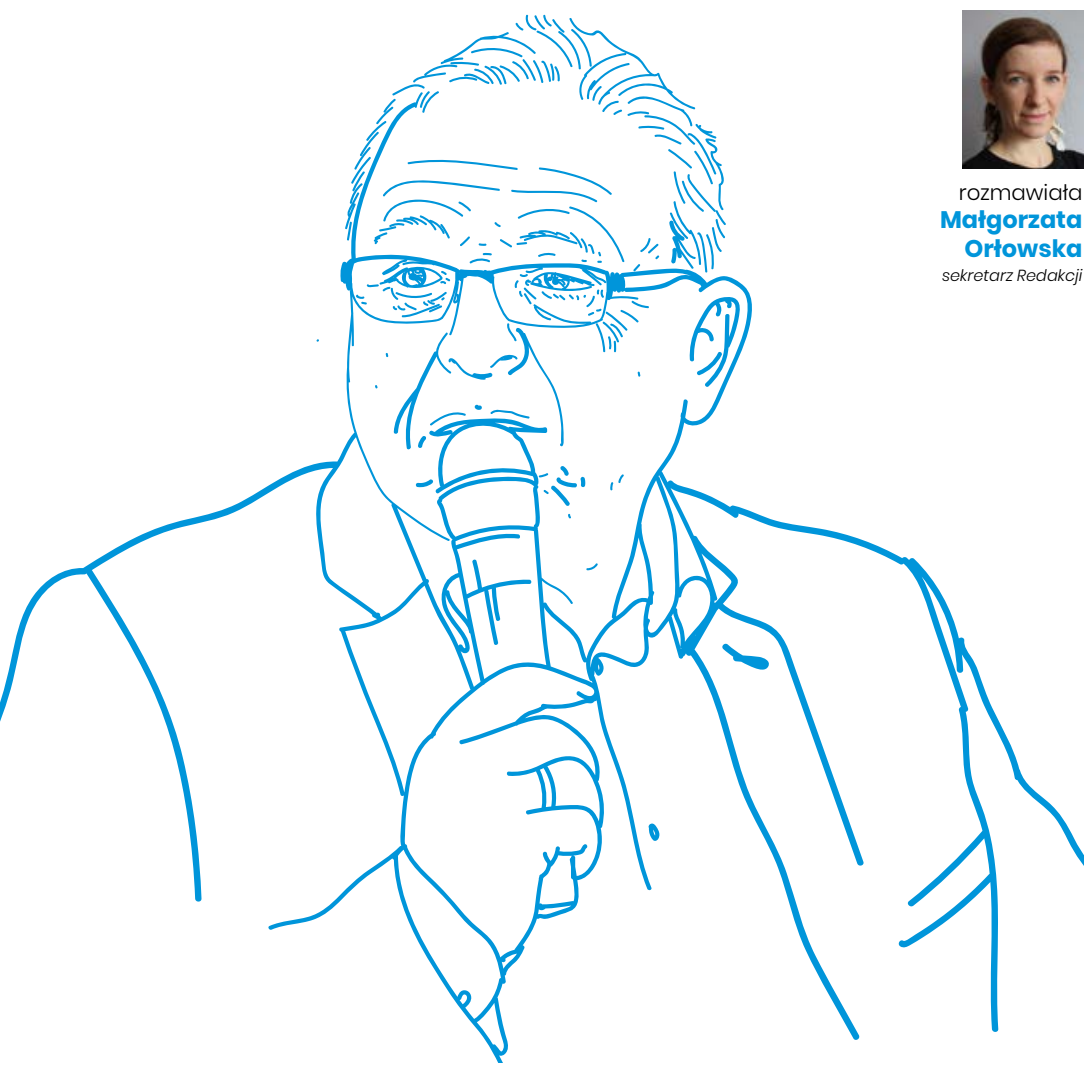

rozmawiała
Małgorzata Orłowska
sekretarz Redakcji

Dziennik Warto Wiedzieć: XXVI Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich przebiegało w tym roku w szczególnych okolicznościach. Naturalnym zatem było, że jednym z głównych tematów była sytuacja w służbie zdrowia.

Andrzej Płonka: To prawda, Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich w tym roku odbyło się pod koniec września. Jego termin był kilkukrotnie przekładany ze względu na pandemię, ale ostatecznie udało nam się spotkać i zrealizować zakładany program. Kluczowym, poza kwestiami formalnymi, było podjęcie stanowisk w sprawach najistotniejszych dla samorządu powiatowego. Niektóre projekty przyjętych stanowisk były aktualne od początku roku, mówimy o nich niemal codziennie podczas Konwentów czy spotkań online. Faktycznie – tak jak Pani Redaktor wspomina – pierwszym poruszonym punktem była służba zdrowia. W obecnych okolicznościach niezwykle ważne jest, by samorządy i Ministerstwo Zdrowia działały na zasadzie partnerstwa, bo wiele słusznych przemyśleń podnoszonych przez starostów może być i jest dzisiaj realizowanych. Przed pandemią wielokrotnie mówiliśmy, że w samorządach, a także w szpitalach w zasadzie skończyły się środki finansowe. Teraz mówimy o tym, by rok, w którym trwa pandemia nie był rokiem, w którym będzie się nas rozliczać za realizację kontraktu, bo to nie jest możliwe. Cieszę się więc, że pan Minister Adam Niedzielski podejmuje rozmowę z powiatami. Naszym postulatem jest, by w tym roku nie liczono wysokości realizacji kontraktu, ponieważ pandemia wszystko rozregulowała. Powrót do normalności nie zajmie roku ani nawet dwóch lat, a zdecydowanie dłużej. Skoro sytuacja była dramatyczna jeszcze przed wybuchem pandemii, to koronawirus musiał ją pogłębić. Dodatkowe środki przyznane w tym okresie, to tak naprawdę jedynie kroplówka pozwalająca odroczyć zgon pacjenta. Jak widzimy, sytuacja epidemiczna wcale nie ulega poprawie. Część szpitali w obecnych

warunkach nie mogła zrealizować planowanej liczby świadczeń i to nie była ich wina. Doszłoby do absurdu, gdyby nagrodą za ich walkę z pandemią było obniżenie ryczałtu w przyszłości.

W obecnych okolicznościach niezwykle ważne jest, by samorządy i Ministerstwo Zdrowia działały na zasadzie partnerstwa, bo wiele słusznych przemyśleń podnoszonych przez starostów może być i jest dziś realizowanych.

DWW: Dyskusja podczas Zgromadzenia Ogólnego dotyczyła też oświaty. Za nami trudne doświadczenie nauki zdalnej. Polska szkoła zdała egzamin?

AP: W tym przypadku ilu starostów, tyle różnych rozwiązań. Od początku postulowaliśmy u Ministra Piontkowskiego, aby decyzje co do ewentualnego zamykania szkół pozostawić w gestii dyrektorów. W różnych częściach kraju była przecież różna zachorowalność. Od początku sugerowaliśmy wprowadzenie systemu hybrydowego nauczania. Tak się nie stało, szkoły ruszyły od września, a wprowadzenie takich rozwiązań dzisiaj to tylko gaszenie pożaru. Cały czas podkreślamy, że najważniejszy jest dialog. Siła tkwi we wspólnie wypracowanych rozwiązaniach.

DWW: Podczas spotkania przedstawicieli powiatów niejednokrotnie podkreślane były zasługi samorządów. W przesłanych listach pisali o tym Prezydent, Premier i Marszałek Senatu. W czym tkwi ta siła samorządów?

AP: Przede wszystkim w tym, że jesteśmy najbliżej ludzi. Wystarczy tylko spojrzeć przez okno, aby zobaczyć jak bardzo zmieniła się Polska. Jak dzisiaj wyglądają drogi, szkoły, jakie inwestycje są podejmowane. Jeśli ktoś nie widzi pracy samorządu, to musi otworzyć oczy. Bardzo się cieszę z listów przesłanych przez władze państwowe, bo to może oznaczać, że jednak jesteśmy partnerem do rozmów. W tej chwili dostrzegam niestety sporą centralizację naszych zadań. To złe rozwiązanie, ponieważ nie da się rozstrzygać na wysokich szczeblach o sprawach najbliższych ludziom. Angażowanie całej machiny państwa jest po prostu kosztowne. Uważamy, że zespolenie inspekcji, służb i straży powinno być oparte na starostach, na samorządach powiatowych, bo to do nich ludzie przychodzą ze swoimi problemami.

Wystarczy spojrzeć przez okno aby zobaczyć, jak bardzo zmieniła się Polska. Jak dziś wyglądają drogi, szkoły, jakie inwestycje są podejmowane. Jeśli ktoś nie widzi pracy samorządu, to musi otworzyć oczy.

DWW: Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych okazał się pomocny?

AP: Uważam, że za każdą pomoc należy dziękować, dlatego dziękuję. To pieniądze bardzo nam potrzebne i bardzo ważne w naszych budżetach. Trzeba mieć na uwadze to, co dzisiaj dzieje się w budżetach samorządów. Jeśli chodzi o podatek PIT, to nie wyobrażam sobie powtórki sytuacji z kwietnia. W moim budżecie oznaczałoby to stratę dwudziestu milionów złotych. Skąd je wziąć? Nie wiem. Kredyt? Kiedyś trzeba go będzie spłacić. Dlatego mocno zastanawialiśmy się nad tym, których inwestycji nie wykonywać. Obecnie przy wsparciu rządu szacujemy, że ubytek w budżetach będzie wynosił między 6 a 10 procent, w zależności od powiatu i prowadzonych w nich działalności gospodarczej. Obecnie musimy też brać pod uwagę podwyżki płac w 2021 r. Dopiero to, co zostanie będzie można przeznaczyć na inwestycje. Dlatego jeśli przychodzi pomoc od rządu to jesteśmy za nią bardzo wdzięczni.

Natomiast musimy być świadomi tego, że incydentalny program pomocowy – nawet w skali miliardowej – nie jest wystarczający. Potrzebne są rozwiązania systemowe – chociażby postulowany od dawna przez Związek Powiatów Polskich fundusz przeznaczony na inwestycje samorządowe w wysokości równowartości VAT-u wpłaconego od inwestycji samorządowych w roku poprzednim. Na takie rozwiązania ciągle czekamy.

Założenia działań ZPP w roku bieżącym

Cele działania Związku Powiatów Polskich wymienione w Statucie ZPP wyznaczają podejmowane przez Związek działania. **Podczas Zgromadzenia Ogólnego** jakie odbyło się 29 września br. w Ossie **delegaci przesądzili, że w najbliższym czasie Związek powinien oprzeć swoją działalności na trzech kluczowych filarach.**

1 Ochronie wspólnych interesów powiatów

Służyć temu ma przede wszystkim dalszy, czynny udział w procesie legislacyjnym realizowany zarówno na poziomie grup roboczych w poszczególnych ministerstwach, na forum Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego (w tym jej zespołów), oraz w Sejmie i Senacie.

Zdecydowano, że zadanie to będzie realizowane przede wszystkim poprzez sporządzanie pisemnych opinii o najistotniejszych, z punktu widzenia powiatów, inicjatywach legislacyjnych oraz bezpośredni udział ekspertów w posiedzeniach poszczególnych gremiów.

Delegaci zwrócili uwagę na fakt, że największej uwagi będą wymagały następujące obszary:

Finanse samorządu terytorialnego

Od wielu już lat w środowisku samorządowym wyraźnie dostrzegana jest potrzeba stworzenia nowego systemu dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Aktualnie potrzeba ta stała się wręcz nagląca. Ostatnie zmiany w systemie podatku dochodowego od osób fizycznych doprowadziły do sytuacji, w której w roku bieżącym dochody z tego źródła w wielu jednostkach samorządu, w tym powiatach, mogą być nominalnie niższe niż w roku poprzednim. Dzieje się to w warunkach zaniżonych: części oświatowej subwencji ogólnej oraz dotacji na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, zwiększonej inflacji, drastycznego podniesienia kosztów osobowych w konsekwencji znaczącego podniesienia płacy minimalnej i wynikającej stąd zrozumiałej presji na wzrost wynagrodzeń w innych grupach zawodowych, zwłaszcza na stanowiskach wymagających specjalistycznych kompetencji, np. związanych z realizacją zadań z geodezji, architektury, geologii. Szansą na to są zainicjowane w Ministerstwie Finansów prace Zespołu ds. przeglądu finansów samorządowych – Związek Powiatów Polskich zamierza w tych pracach aktywnie uczestniczyć.

Opieka zdrowotna

Miniony rok pokazał, że wdrożenie sieci szpitali w oparciu o zaniżoną wartość ryczałtu w powiązaniu m.in. ze wzrostem kosztów rzeczowych, ustalonymi odgórnie podwyżkami wynagrodzeń dla poszczególnych grup pracowników medycznych oraz rynkiem pracownika doprowadziło do drastycznego pogorszenia się wyników finansowych szpitali powiatowych. Badania przeprowadzone z udziałem Związku przez Ogólnopolski Związek Pracodawców Szpitali Powiatowych wspólnie ze Szkołą Główną Handlową z Warszawy pokazały, że już przeszło 90 proc. szpitali przyniosło ujemny wynik finansowy. Pojawiają się pierwsze szpitale, które zamykają swoje oddziały. Związek zamierza zabiegać o podjęcie odpowiednich działań przez Ministerstwo Zdrowia i Narodowy Fundusz Zdrowia mając świadomość, że bierność wskazanych podmiotów doprowadzi do ograniczenia dostępności świadczeń specjalistycznych dla obywateli – zwłaszcza poza dużymi ośrodkami miejskimi. Zdecydowano, że będą kontynuowane działania na rzecz racjonalnego uregulowania zasad prowadzenia dyżurów nocnych i świątecznych przez apteki, a także zasad stwierdzania zgonu.

Pojawiają się pierwsze szpitale, które zamykają swoje oddziały. Związek zamierza zabiegać o podjęcie odpowiednich działań przez Ministerstwo Zdrowia i Narodowy Fundusz Zdrowia mając świadomość, że bierność wskazanych podmiotów doprowadzi do ograniczenia dostępności świadczeń specjalistycznych dla obywateli – zwłaszcza poza dużymi ośrodkami miejskimi.

Edukacja

Przygotowywanie projektów uchwał budżetowych na rok 2020 potwierdziło, że pojawienie się tzw. „podwójnego rocznika" w warunkach niepokrywania przez część oświatową subwencji ogólnej niezbędnych wydatków bieżących będzie poważnym wyzwaniem dla powiatów. Już w ubiegłym roku pojawiły się powiaty, które zostały zmuszone do dokładania 40 proc. środków ponad otrzymaną część oświatową subwencji; w przeciętnym powiecie skala ta wynosi kilkanaście procent. Uwzględniając fakt, że powiaty mają ograniczony katalog środków własnych przyczynia się to do ograniczenia realizacji zadań fakultatywnych – ze szkodą dla poszczególnych wspólnot samorządowych. Dlatego też podjęte są działania ukierunkowane na wypracowanie nowego modelu finansowania zadań oświatowych. Okazją do tego będą prace Zespołu ds. statusu nauczycieli prowadzone pod kierunkiem Ministra Edukacji Narodowej.

Powiaty mają ograniczony katalog środków własnych, co przyczynia się to do ograniczenia realizacji zadań fakultatywnych – ze szkodą dla poszczególnych wspólnot samorządowych. Dlatego też Związek zamierza podjąć działania ukierunkowane na wypracowanie nowego modelu finansowania zadań oświatowych.

źródło: pch.vector

e-Administracja

Uchwalone w ubiegłym roku przepisy dotyczące wymierzania kar z tytułu niezarejestrowania pojazdu sprowadzonego z kraju Unii Europejskiej albo niezgłoszenia nabycia/zbycia pojazdu zarejestrowanego w kraju doprowadziły w praktyce do paraliżu wydziałów komunikacji. Jest to konsekwencją zarówno chaotycznie uchwalonych przepisów, jak i błędów w funkcjonowaniu Centralnej Ewidencji Pojazdów. Bardzo ważnym zadaniem Związku jest obecnie ustabilizowanie tej sytuacji, a następnie doprowadzenie do rozwiązania zdiagnozowanych problemów przez właściwe podmioty. Jednocześnie zdecydowano, że należy przeciwdziałać uchwaleniu kolejnych przepisów, które mogą doprowadzić do pogłębienia obecnej kryzysowej sytuacji.

Publiczny transport zbiorowy

Uchwalona w roku 2019 ustawa o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej nie spełniła – jak do tej pory – pokładanych w niej nadziei. Jest to konsekwencją zarówno błędów popełnionych przy jej uchwalaniu (warto odnotować, że błędów uprzednio wskazywanych przez Związek), jak i braku rozwiązań systemowych na poziomie ustawy o publicznym transporcie zbiorowym. Zdecydowano, że Związek podejmie działania w obu tych obszarach, gdyż bez tego będziemy świadkami systematycznego powiększania się „*białych plam transportowych*".

Ochrona środowiska

Problemy związane z gospodarką odpadami, jakością powietrza, czy innymi zagadnieniami związanymi z szeroko rozumianą ochroną środowiska wymagają poszukiwań optymalnych rozwiązań prawnych i finansowych umożliwiających sprawną realizację zadań publicznych przy zabezpieczeniu interesów wspólnot powiatowych.

Status pracowników samorządowych

Prawidłowa realizacja zadań powiatów jest w dużej mierze uzależniona od kompetencji pracowników samorządowych. W obecnej sytuacji na rynku pracy zauważyć można trudności nie tylko w pozyskaniu, ale i utrzymaniu najlepszych pracowników, na co wpływ mają w szczególności przepisy regulujące zasady ich wynagradzania. Analogiczny problem dotyczy zasad wynagradzania najwyższej kadry zarządzającej nie tylko w jednostkach samorządu terytorialnego, ale w całym sektorze publicznym.

Oznacza to konieczność podjęcia wspólnych działań z przedstawicielami innych interesariuszy – umożliwiających wynagradzanie poszczególnych pracowników adekwatnie do skali ich odpowiedzialności i kompetencji.

Ochronie interesów powiatów podporządkowany jest udział przedstawicieli Związku w gremiach krajowych, zwłaszcza w komitetach monitorujących i sterujących poszczególnych programów operacyjnych.

2 | Kształtowaniu wspólnej polityki

Delegaci na Zgromadzenie Ogólne ZPP zdecydowali, że cel ten będzie realizowany wielotorowo.

W pierwszej kolejności kształtowanie wspólnej polityki należy rozumieć jako **wsparcie dla jednolitego stosowania obowiązujących przepisów prawa**, zwłaszcza w przypadku spraw trudnych, budzących wątpliwości w praktyce i w doktrynie. Nastąpi to poprzez utrzymanie szerokiej działalności informacyjnej, konsultacyjnej i doradczej. Szczególną rolę będzie tu odgrywał internetowy Dziennik Warto Wiedzieć (www.wartowiedziec.pl); znaczenie też będą miały pozostałe media elektroniczne. Prowadzona będzie działalność szkoleniowa – ukierunkowana z jednej strony na specyficzne grupy pracowników (np. wydziały komunikacji), a z drugiej – na zaznajomienie powiatów z najnowszymi zmianami legislacyjnymi. Na działania takie będą w miarę możliwości pozyskiwane dodatkowe środki, w tym środki pochodzące z programów finansowanych z Unii Europejskiej. Przygotowywane będą publikacje dotyczące najważniejszych, z punktu widzenia powiatów, zagadnień. Jednocześnie kontynuowana będzie – w miarę posiadanych środków – działalność doradcza polegająca na przygotowywaniu opinii prawnych w najistotniejszych dla jednostek samorządu terytorialnego kwestiach.

Drugi nurt dotyczy **udziału w kształtowaniu polityk publicznych na przyszłość.** W tym zakresie niezbędne będzie prowadzenie badań analitycznych w oparciu o zaplecze eksperckie Związku. W sytuacjach wymagających prowadzenia szerszych badań Związek będzie nawiązywał współpracę z uczelniami i instytucjami badawczymi, a także zabiegał o pozyskanie na ten cel dodatkowych środków finansowych, w szczególności z programów operacyjnych finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Bardzo ważny będzie również udział przedstawicieli Związku Powiatów Polskich w projekcie dedykowanym tworzeniu Systemu Monitoringu Usług Publicznych. System taki może być bowiem bardzo ważnym narzędziem poprawy jakości świadczenia usług publicznych.

Kształtowanie wspólnej polityki to wreszcie **udział w tworzeniu i testowaniu rozwiązań pilotażowych,** które w przyszłości mogą stanowić podstawę do wdrażania rozwiązań ogólnopolskich.

Związek Powiatów Polskich będzie w dalszym ciągu prowadził promocję dobrych praktyk zarządczych oraz potencjału polskich powiatów. W oparciu o najlepsze rozwiązania krajowe podejmowane będą działania na rzecz stałego zwiększania sprawności i jakości działania administracji publicznej, tak aby potrafiła ona w pełni sprostać wciąż rosnącym oczekiwaniom społecznym oraz nowym wyzwaniom technologicznym.

3 Wymianie doświadczeń i upowszechnianiu modelowych rozwiązań w zakresie rozwoju i zarządzania w powiatach

Aby osiągnąć ten cel zdecydowano o tym, że Związek będzie prowadził dalszą promocję dobrych praktyk zarządczych oraz potencjału polskich powiatów (m.in. poprzez kontynuowanie prowadzenia Ogólnopolskiego Rankingu Gmin i Powiatów, wsparcie dla rozbudowy bazy dobrych praktyk – www.dobrepraktyki.pl, etc.). W oparciu o najlepsze rozwiązania krajowe podejmowane będą działania na rzecz stałego zwiększania sprawności i jakości działania administracji publicznej, tak aby potrafiła ona w pełni sprostać wciąż rosnącym oczekiwaniom społecznym oraz nowym wyzwaniom technologicznym.

Nie można zapominać, że bardzo ważnym elementem budowy tożsamości społeczności powiatowych jest tradycja historyczna. Związek Powiatów Polskich będzie intensyfikował działania związane z **promocją dziedzictwa narodowego.** Wyraźnym tego znakiem będzie współpraca z Biurem Programu „Niepodległa", a także utrzymanie wiodącej roli Związku w Konferencji „Muzea i Samorząd Terytorialny".

Związek Powiatów Polskich zdaje sobie sprawę z tego, że w dzisiejszych czasach kluczowe jest **otwarcie się na współpracę z innymi podmiotami.** Wspólne działanie zwiększa szansę na przekonanie innych do własnych racji. Z tego względu Związek będzie przede wszystkim podtrzymywał istniejącą już, bliską współpracę z pozostałymi korporacjami samorządowymi reprezentującymi stronę samorządową w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, a także regionalnymi stowarzyszeniami samorządowymi. Stały kontakt zostanie nawiązany ze stowarzyszeniami zrzeszającymi osoby zarządzające poszczególnymi kategoriami powiatowych jednostek organizacyjnych i powiatowych osób prawnych oraz zrzeszającymi powiatowych pracowników samorządowych, zajmujących się konkretną problematyką funkcjonowania powiatów. Będzie również nawiązywana bliższa współpraca ze środowiskami naukowymi oraz organizacjami okołobiznesowymi.

Istotna będzie także **współpraca międzynarodowa.** Przedstawiciele Związku nadal będą aktywnie reprezentować samorządy powiatowe, m.in. w Europejskim Komitecie Regionów, Europejskim Stowarzyszeniu Samorządów Szczebla Pośredniego (CEPLI asbl), Kongresie Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (CLRAE) oraz w Izbie Władz Lokalnych, a także w Radzie Europejskich Gmin i Regionów (CEMR).

Obrona samodzielności

W przyjętej przez Polskę Europejskiej Karcie Samorządu Terytorialnego jednoznacznie wskazane jest, że odpowiedzialność za sprawy publiczne powinny ponosić przede wszystkim te organy władzy, które znajdują się najbliżej obywateli. Co za tym idzie, społeczności lokalne powinny mieć swobodę w sposobie wykonywania kompetencji zgodnie z warunkami miejscowymi. Po analizie panującej obecnie sytuacji, Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich przyjęło stanowisko w tej sprawie.

Samorząd terytorialny jest narzędziem urzeczywistnienia zasady subsydiarności w funkcjonowaniu państwa polskiego. W swoim stanowisku Związek Powiatów Polskich wyraził jednak zaniepokojenie nasilającymi się tendencjami do ograniczania zakresu zadań realizowanych przez powiaty, jak również samodzielności w wykonywaniu zadań.

Jako przykład podane zostały: wzrastająca rola rządu w sprawach związanych z zarządzaniem szkolnictwem ponadpodstawowym, pomysły reform w zakresie systemu ochrony zdrowia, czy ograniczanie zadań w zakresie Prawa wodnego. Zatem w swoim stanowisku starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu podkreślili, że wykonywanie tych zadań przed administrację rządową bądź poddawanie ich pod kontrolę tejże administracji to sprzeczność z zasadą pomocniczości. Ta z kolei jest fundamentem nowoczesnych państw.

ZDANIEM EKSPERTA

Sposób skonstruowania państwa jest odzwierciedleniem aksjologii osób mających wpływ na kształt ustroju.

Nowożytne państwa europejskiego kręgu kulturowego w przeważającej większości opierają się na zasadzie pomocniczości. Wynika to zarówno z uznania godności każdego człowieka i jego prawa do dokonywania wolnych wyborów, jak i argumentów czysto praktycznych. Państwa są silne nie dzięki temu, że starają się samodzielnie podejmować wszystkie możliwe działania; są silne zdolnością skoncentrowania się na kluczowych zagadnieniach. Wszystkie inne sprawy mogą zostać powierzone w ręce decydujących o swoich własnych sprawach wspólnot lokalnych i regionalnych. Takie właśnie założenie przyświecało reformom samorządowym 1990 i 1998 roku. Niestety ostatnie dwie dekady były raczej okresem stopniowego odchodzenia od tego modelu, przy czym w ostatnich 5 latach zauważalne jest wyraźne przyspieszenie trendu centralizacyjnego. Nie zawsze jest to centralizacja wykonywana w sposób bezpośredni – dobrym przykładem jest chociażby uzależnienie decyzji jednostki samorządu terytorialnego dotyczących kształtu sieci szkolnej na danym terenie od uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty. W ten sposób organ, który w założeniu miał zajmować się wyłącznie nadzorem pedagogicznym zaczyna teraz przesądzać o uwarunkowaniach organizacyjnych, w których będzie przebiegał proces nauczania. Przesądzać – nie ponosząc w związku z tym żadnej odpowiedzialności finansowej.
Podobny wymóg – uzyskania pozytywnej opinii, ale tym razem państwowego powiatowego inspektora sanitarnego – pojawił się przy podejmowaniu decyzji dotyczących zawieszenia zajęć w szkołach w związku z Covid-19. Warto w tym miejscu dodać, że choć inspektor sanitarny dalej ma w nazwie przymiotnik „powiatowy" to od marca br. przestał już być częścią administracji zespolonej w powiecie, a stał się częścią administracji wojewódzkiej – podległej wojewodzie. Przykłady takie można mnożyć. Z tego względu zebrani na Zgromadzeniu Ogólnym delegaci poszczególnych wspólnot powiatowych, w trosce o możliwość samodzielnego decydowania obywateli o sprawach dla nich ważnych, podjęli komentowane stanowisko.

komentarz
Grzegorz Kubalski
Zastępca Dyrektora Biura ZPP

Finanse publiczne w nienajlepszej kondycji

Rok 2020 jest szczególnie trudny dla budżetów powiatów. Dodatkowo, od kilku lat Związek Powiatów Polskich apeluje do strony rządowej o konieczne zmiany w zasadach finansowania działalności JST. System obowiązujący obecnie nie jest bowiem adekwatny do zakresu zadań powiatów i rzeczywistości prawnej.

Dostosowanie funkcjonowania wielu jednostek i instytucji do wymogów, jakie praktycznie z dnia na dzień narzuciła pandemia koronawirusa spadło na barki samorządów. To jednostki samorządu terytorialnego szczebla powiatowego z racji szerokiego spectrum zadań, jakimi się na co dzień zajmują, zmuszone zostały do realizacji przedsięwzięć dostosowujących funkcjonowanie wielu instytucji do obostrzeń sanitarnych i nowych realiów. Bardzo poważne zadania zostały zrealizowane w sposób odpowiedzialny – nie tylko przebudowa i zmiana organizacji funkcjonowania szpitali ale też wprowadzenie nowych technologii do zdalnego świadczenia usług publicznych, zmiana funkcjonowania szkół i domów pomocy społecznej. ZPP zwróciło uwagę na fakt, że podjęcie powyższych działań miało charakter wyjątkowy i znacznie obciążyło budżety samorządów.

Sprawne funkcjonowanie jednostek samorządu terytorialnego wymaga zapewnienia im odpowiedniego poziomu dochodów własnych. Te jednak nie rosną przy jednoczesnym wymuszaniu zwiększenia wydatków bieżących w efekcie nowelizacji przepisów, podnoszenia pranych standardów usług publicznych czy wzrostu kosztów pracy (zwłaszcza w zakresie wynagrodzeń nauczycieli).

W przyjętym podczas XXVI Zgromadzenia Ogólnego stanowisku Związek Powiatów Polskich docenił powstanie rządowych programów wsparcia, takich jak Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, niemniej podkreślił, że nawet najlepszy mechanizm konkursowego wsparcia realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych ma charakter czysto interwencyjny.

„Domagamy się zatem systemowego i trwałego uzdrowienia sytuacji finansowej JST. Będzie to wymagało podjęcie kompleksowych prac legislacyjnych nad nowym systemem dochodów JST" – zaznaczył w stanowisku Prezes Zarządu ZPP Andrzej Płonka. Zapewnił też o gotowości Związku do uczestniczenia w powyższych pracach.

ZDANIEM EKSPERTA

Powiaty od chwili swojej reaktywacji nie zostały w adekwatny sposób wyposażone w dochody własne. Obecna sytuacja - na którą składa się zarówno stan epidemii, jak i podejmowane na poziomie centralnym decyzje polityczne - może doprowadzić do niewydolności finansowej części jednostek.

komentarz
Grzegorz Kubalski
Zastępca Dyrektora Biura ZPP

O samodzielności JST możemy mówić wówczas, gdy ma ona dostatecznie duże środki własne na realizację działań uznanych za priorytetowe przez daną wspólnotę. Powiaty niestety nigdy nie otrzymały - w odróżnieniu od gmin - władztwa podatkowego. W konsekwencji swoje działanie w dużej mierze opierają na udziałach w podatkach dochodowych oraz na opłatach za świadczone usługi. Oba te źródła dochodów są jednak coraz mniej wydolne - w tym również ze względu na wprowadzanie ulg i zwolnień. Dotyczy to zarówno zwolnień podatkowych, jak i np. dokonanej w ostatnim czasie efektywnej obniżki opłat za usługi realizowane w wydziałach komunikacji. Poprawy sytuacji nie przyniosła reforma edukacji i zwiększenie liczby roczników uczniów uczęszczających do szkół ponadpodstawowych. Wiązało się to co prawda z nominalnym wzrostem części oświatowej subwencji ogólnej, jednakże gdy i tak do każdego ucznia konieczne było dołożenie środków ze środków własnych, to wzrost liczby uczniów oznaczał po prostu powiększenie luki oświatowej. Sytuacji z punktu widzenia systemowego nie poprawiają transfery środków z funduszy rządowych. Umożliwiają one oczywiście realizację inwestycji, ale nie dają gwarancji trwałego finansowania zadań powiatowych w kolejnych latach. Konieczna zatem staje się jak najszybsze stworzenie nowego systemu dochodów JST.

Trudna sytuacja w służbie zdrowia

Związek Powiatów Polskich niejednokrotnie zwracał już uwagę na niezwykle trudną sytuację, w jakiej znalazły się szpitale powiatowe. Niestety sytuacja epidemiczna dodatkowo obnażyła wiele mankamentów systemu ochrony zdrowia w Polsce. Zmniejszenie poziomu wykonania ryczałtu a także nowy okres kwalifikacji do systemu podstawowego szpitalnego zabezpieczenia świadczeń opieki zdrowotnej to główne punkty stanowiska, jakie przyjęło XXVI Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich.

Główne problemy szpitali powiatowych to niedofinansowanie ryczałtu oraz niektórych świadczeń finansowanych odrębnie, jak również brak kadry medycznej. Co więcej, stan pandemii zmusił szpitale do natychmiastowego przestawienia się na funkcjonowanie w podwyższonym reżimie sanitarnym przy jednoczesnych brakach środków ochrony osobistej. W czasie pandemii do powyższych kłopotów doszła również zwiększona absencja pracowników.

W związku z powyższym, Związek Powiatów Polskich – w przyjętym podczas ZO ZPP stanowisku – wnosi o zmniejszenie poziomu wykonania ryczałtu w okresie rozliczeniowym z wymaganego obecnie minimalnego poziomu 98% do 70%. Nie udzielanie świadczeń w zakresie wynikającym z ryczałtu wynikało bowiem z rezygnacji z niektórych planowych zabiegów ze względu na reżim sanitarny, jak również obawy pacjentów. Potwierdzenie przypadków zachorowań na koronawirusa powodowały również wyłączenie bądź ograniczenie pracy całych oddziałów. ZPP zwrócił uwagę, że większość podmiotów nie będzie w stanie nadrobić „strat" w poziomie wykonania świadczeń, jakie powstały w związku z ograniczeniem funkcjonowania szpitali.

W swoim stanowisku Związek odniósł się też do zapowiedzi resortu zdrowia odnośnie prac nad nowym modelem sieci szpitali. W ocenie ZPP, w związku z tym okres obowiązywania aktualnego wykazu świadczeniodawców zakwalifikowanych do poszczególnych poziomów systemu zabezpieczenia powinien być wydłużony.

„W obecnej sytuacji epidemicznej oraz braku wiarygodnych prognoz w zakresie rozwoju albo wygaszania się epidemii, ostatnim co jest potrzebne to wprowadzanie stanu niepewności w zakresie finansowania szpitali będących obecnie w sieci" – czytamy w stanowisku. Zdaniem ZPP w pracach nad nowym modelem sieci szpitali konieczne jest ustalenie wzajemnych relacji pomiędzy podstawową opieką zdrowotną, a szpitalami.

Związek za patologiczną uznaje sytuację, w której szpital będący w sieci w zakresie świadczeń objętych ryczałtem jest karany zarówno za brak realizacji ryczałtu, jak i za realizację świadczeń ponad ryczałt.
W stanowisku wyrażono też oczekiwanie, że Ministerstwo Zdrowia wskaże alternatywne kierunki rozwoju który pozwoli wykorzystać istniejący potencjał i kadrowy i lokalowy, a który jednocześnie będzie stanowił odpowiedź na lokalne potrzeby związane z zapewnieniem odpowiedniej jakości i dostępności świadczeń zdrowotnych.

ZDANIEM EKSPERTA

Stanowisko było podejmowane w czasie kiedy można było jeszcze spekulować o sytuacji epidemicznej w Polsce. Obecnie system ochrony zdrowia, w tym ten na poziomie powiatowym, przestawił się na tryb przetrwania.

komentarz
Bernadeta Skóbel
Kierownik Działu Monitoringu Prawnego i Ekspertyz Biura ZPP

To z czym szpitale powiatowe już się mierzą albo będę musiały zmierzyć się w najbliższym czasie to walka o utrzymanie personelu medycznego, konieczność przekształcania kolejnych oddziałów albo całych szpitali na tzw. covidowe oraz udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie zupełnie wykraczającym poza dotychczasowy profil działalności. W tym wszystkim nie można zapominać o pacjentach z innymi schorzeniami. Pojawia się pytanie, które szpitale powiatowe przetrwają, gdy epidemia wygaśnie?

Finansowanie powiatowej oświaty ma się coraz gorzej

„Apelujemy o przywrócenie jednostkom samorządu terytorialnego realnych możliwości zarządczych w dziedzinie oświaty oraz zwiększenie w budżecie państwa nakładów na edukację" – czytamy w stanowisku przyjętym przez Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich 29 września 2020 roku. Przedstawiciele samorządów powiatowych szerzej odnieśli się do kwestii edukacji w dobie COVID-19.

W związku z pandemią koronawirusa edukacja w Polsce stanęła przed ogromnym wyzwaniem. Szkoły musiały w bardzo krótkim czasie przystosować się do nowych rozwiązań prawnych. Całkowicie nowa sytuacja wywołała wiele pytań i wątpliwości. Zgromadzenie Ogólne ZPP zwróciło uwagę, że w sytuacji tej rola samorządów została kompletnie zmarginalizowana i sprowadzała się głównie do ponoszenia kosztów, co do których decyzje zapadały na szczeblu centralnym. Rozpoczęty we wrześniu nowy rok szkolny nie zmienił tej sytuacji, a wręcz ją pogłębił – nowe rozwiązania zostały wprowadzone bez konsultacji z samorządami.

Spory chaos pojawił się też w przypadku nauczycieli. Wciąż nie są uregulowane kwestie ich wynagradzania w przypadku nauczania zdalnego bądź hybrydowego. Istnieje też duże ryzyko wzrostu wykorzystania urlopów dla poratowania zdrowia. To z kolei wiąże się ze strachem nauczycieli (zwłaszcza starszych) przed zakażeniem.

W swoim stanowisku Zgromadzenie Ogólne ZPP zaznacza, że powrót do nauczania stacjonarnego w warunkach trwającej pandemii to automatycznie wymóg ponoszenia przez samorządy większych nakładów finansowych na oświatę.

W stanowisku zawarte zostały trzy najważniejsze punkty, które powinny być spełnione, aby zdobyte doświadczenia zaprocentowały w przyszłości:

1. Edukacja powinna być traktowana priorytetowo, przy podejmowaniu decyzji finansowych na poziomie centralnym.
2. Należy dążyć do szybkiego zniwelowania problemów w dostępności cyfrowej uczniów i nauczycieli.
3. Zdalne nauczanie nie może być jedynie epizodem, a powinno stać się rozwiązaniem systemowym.

Aktualne problemy w edukacji nie mogą być rozpatrywane bez spektrum szerszego, a mianowicie finansowaniem oświaty. Aktualne przepisy prawa stanowią, że oświata ma być finansowana z dochodów własnych samorządów. Te jednak służą realizacji także innych zadań, jak również w wyniku pandemii zostały znacznie uszczuplone. Panuje natomiast spory dysonans pomiędzy nakładami powiatów na edukację, a wysokością części oświatowej subwencji ogólnej.

W stanowisku podkreślono, że od kilku lat kompetencje i samodzielność samorządów w zakresie edukacji są znacznie ograniczane, przy jednoczesnym coraz większym obarczaniu ich dodatkowymi kosztami.

Zdaniem ZPP edukacja to w tej chwili zadanie własne samorządów tylko w teorii, o czym świadczyć mogą:

- opinia wiążąca kuratora oświaty w zakresie dostosowania sieci szkół do nowego ustroju szkolnego (po reformie z 2017 r.);
- pozytywna opinia kuratora oświaty w przypadku likwidacji/przekształcenia szkoły lub placówki oświatowej
- zrównanie liczby przedstawicieli organu nadzoru pedagogicznego i organu prowadzącego w komisji konkursowej na dyrektora szkoły lub placówki
- opiniowanie arkusza organizacji szkoły/przedszkola przez organ nadzoru pedagogicznego
- odbiegająca od realnych/współczesnych potrzeb pragmatyka zawodowa nauczycieli;
- brak realnego wpływu na kształtowanie wynagrodzeń nauczycieli z obowiązkiem wyrównywania ich do średniej, zgodnie z art. 30 ustawy – Karta Nauczyciela;
- konieczność wyodrębniania środków na zadania wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w wysokości nie mniejszej niż wynikająca z podziału części oświatowej subwencji ogólnej na realizację tychże zadań, zmieniająca de facto charakter tych środków z subwencyjnych w dotacyjne;
- ustalana na poziomie centralnym podstawa programowa
- wprowadzanie rozwiązań prawnych pomimo sprzeciwu strony samorządowej lub nawet bez konsultacji z samorządami
- wprowadzanie rozwiązań prawnych niezgodnie z art. 167 ust. 1 i 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (np. przewidziane w ostatnich latach podwyżki dla nauczycieli).

ZDANIEM EKSPERTA

Jedyne co pewne w oświacie to zmiana, ale są zmiany których oczekujemy.

komentarz
Katarzyna Liszka-Michałka
Ekspert w Dziale Monitoringu Prawnego i Ekspertyz Biura ZPP

Przywrócenie należytej roli samorządów w zarządzaniu oświatą oraz zwiększenie nakładów na edukację z budżetu państwa to priorytety. Aktualna sytuacja obnaża problemy, znane nie od dziś. Wydaje się, że oświata w Polsce stanęła pod ścianą i potrzeba konkretnych rozwiązań, aby zburzyć ten mur.

Elektroniczna administracja staje się faktem

Idea budowania społeczeństwa informacyjnego okazała się szczególnie istotna podczas pandemii COVID-19. Wyjątkowe okoliczności i konieczność pracy zdalnej pokazały bowiem, że również samorządy muszą iść z duchem czasu, by móc sprawnie pomagać obywatelom. Zdalne świadczenie usług musi się jednak rozwijać, co nie dokona się bez współpracy rządu i samorządu. Uwagę na ten fakt zwrócił Związek Powiatów Polskich podczas XXVI Zgromadzenia Ogólnego.

Pandemia koronawirusa i wprowadzone obostrzenia wymusiły na wszystkich organach władzy publicznej rozwiązania, z jakimi wcześniej nie mieliśmy do czynienia. Z jednej strony, wizyty w urzędach musiały zostać ograniczone do minimum, z drugiej - obywatele nadal oczekiwali sprawnego załatwienia ich spraw. W związku z tym, podstawową formą kontaktu stała się komunikacja elektroniczna. Pojawiło się wiele nowych rozwiązań ustawowych, które umożliwiły załatwienie spraw administracyjnych niemal całkowicie w formie zdalnej.

W swoim stanowisku Związek Powiatów Polskich wyraźnie podkreślił niebagatelną rolę pracowników administracyjnych, którzy dzięki swojej fachowości i skuteczności sprawili, że proces świadczenia e-usług przebiegł bez zarzutu. Niemniej jednak ZPP zwrócił uwagę na to, że polska e-administracja wciąż pozostaje na etapie budowy i rozwoju, a stan informatyzacji pozostawia wiele do życzenia. Przyczyn takiego stanu rzeczy jest wiele, jednak nie ulega wątpliwości, żeby rozwój tej dziedziny był możliwy, niezbędna jest współpraca rządu z przedstawicielami samorządów. Ostatnie miesiące pokazały, że to właśnie samorządy stoją na pierwszej linii frontu, a ich unikatowe doświadczenie może być wykorzystywane w bardzo szeroki sposób. Pominięcie powiatów w procesie rozwoju e-administracji będzie zdaniem ZPP szkodliwe dla obywateli.

Związek Powiatów Polskich dostrzega inicjatywę rządu jeśli chodzi o włączanie samorządów w proces rozwoju cyfrowego, która została wyrażona w podjętej przez Ministra Cyfryzacji inicjatywnie współpracy w ramach Dekalogu Wyzwań Cyfrowych na lata 2020-2023. Dokument zawiera listę wiodących obszarów tematycznych, które będą brane pod uwagę we wspólnych działaniach Ministerstwa Cyfryzacji i samorządów. Powyższy dokument jest jednak obecnie na etapie projektu. W dokumencie przedstawiono następujące zagadnienia, które będą miały kluczowe znaczenie dla rozwoju cyfrowego:

- Określenie i uzgodnienie podziału zadań w ramach cyfryzacji Polski w trzeciej dekadzie XXI wieku pomiędzy Ministerstwem Cyfryzacji a samorządami wojewódzkimi i lokalnymi.
- Standaryzacja i upowszechnienie cyfrowych usług publicznych.
- Zapewnienie cyberbezpieczeństwa systemów informatycznych administracji samorządowej.
- Upowszechnienie wykorzystania chmury obliczeniowej przez samorządy w celu zwiększenia efektywności i optymalizacji kosztów świadczenia usług publicznych.
- Wsparcie rozwoju infrastruktury szerokopasmowego dostępu do Internetu poprzez zaangażowanie samorządów lokalnych w wiarygodną i aktualną diagnozę „białych plam" na mapie dostępu oraz zapewnienie przez nie ułatwienia dla inwestorów.
- Dokonanie uzgodnień i wsparcie samorządów przez Ministerstwo Cyfryzacji i jego jednostki w zakresie wprowadzania do szkół nowoczesnej dydaktyki cyfrowej oraz zapewnienia placówkom szkolnym wewnętrznej bezpiecznej infrastruktury cyfrowej.
- Systematyzacja gromadzenia, udostępniania i wykorzystywania danych urzędów i samorządowych jednostek organizacyjnych oraz zwiększenie podaży danych na potrzeby ich ponownego wykorzystania.
- Stworzenie centralnego punktu wsparcia dla samorządów w zakresie cyfryzacji w kontekście współdziałania systemów centralnych, regionalnych i lokalnych.
- Upowszechnienie systemów zarządzania przepływem pracy (dokumentami elektronicznymi) w urzędach samorządów lokalnych i ich jednostkach organizacyjnych.
- Podjęcie wspólnych inicjatyw na rzecz przeciwdziałania pogłębianiu się deficytu informatyków (kompetencji informatycznych) w administracji samorządowej, a także w celu upowszechnienia kompetencji cyfrowych pracowników samorządowych.

Mając powyższe na uwadze, Związek Powiatów Polskich, w swoim stanowisku przyjętym podczas Zgromadzenia Ogólnego wyraził gotowość do współpracy ze stroną rządową, a także zaoferował nieustanną pomoc w tej kwestii.

ZDANIEM EKSPERTA

komentarz
Monika Małowiecka
Ekspert w Dziale Monitoringu Prawnego i Ekspertyz Biura ZPP

Epidemia COVID-19 jedynie przyspieszyła nieunikniony (i oczekiwany przez obywateli) proces informatyzacji administracji publicznej.

Prędzej czy później wszystkie urzędy będą musiały dostosować swoje funkcjonowanie do standardów panujących w innych dziedzinach życia obywateli. Wyzwaniem będzie przeprowadzenie tego procesu szybko i skutecznie. Samorządy już w marcu udowodniły, że są gotowe na podjęcie tego wyzwania.

Po pierwsze mobilność

Właściwa organizacja komunikacji publicznej, a także istnienie odpowiedniej sieci drogowej to czynniki niezwykle ważne dla zachowania rozwoju społeczno-gospodarczego. Jest to szczególnie ważne teraz, w sytuacji konieczności odbudowy handlu i przemysłu. Swoje postulaty w tym zakresie przedstawił Związek Powiatów Polskich w stanowisku sformułowanym podczas Zgromadzenia Ogólnego.

Drogi powiatowe to 29,34% wszystkich dróg w kraju. To często drogi kluczowe dla lokalnego układu komunikacyjnego. Niezbędne wydaje się stworzenie mechanizmu racjonalizacji sieci drogowej w oparciu o jasne kryteria, zwłaszcza w warunkach pogarszającej się sytuacji finansowej powiatów. Doceniając środki, jakie samorządy otrzymują w ramach Funduszu Dróg Samorządowych, a także Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych, ZPP zwraca jednak uwagę, że środki te nie mogą być traktowane jako alternatywa dla zapewnienia odpowiedniego poziomu dochodów własnych. Zarówno w jednym, jak i drugim Funduszu nie ma sprecyzowanych kryteriów przyznawania środków, co znacznie utrudnia planowanie inwestycji w szerszym przedziale czasowym. ZPP zwrócił też uwagę na podejmowanie na poziomie centralnym decyzji, które często bezzasadnie zwiększają koszty realizacji inwestycji.

W stanowisku zaznaczono również, że w systemie związanym z dopuszczaniem pojazdów do ruchu powiaty poprzez swoje wydziały komunikacji odgrywają bardzo ważną rolę. Sprawna realizacja zadań wymaga jednak racjonalnych ram prawnych i zapewnienia odpowiedniego poziomu dochodów. W ostatnim czasie dzieje się jednak inaczej. Jako przykład podany został uchwalony w tym roku tzw. pakiet deregulacyjny, który przy znikomym zmniejszeniu obciążenia zadaniami spowoduje jednocześnie znaczący spadek dochodów z tytułu opłat rejestracyjnych. Jednocześnie wprowadzony bez poważnych przemyśleń obowiązek zgłaszania nabycia i zbycia pojazdu nie tylko spowodował dodatkowe obciążenie pracą, ale wygenerował liczne problemy prawne, które będą przedmiotem rozważań organów drugiej instancji i sądów administracyjnych jeszcze przez wiele lat. Konieczne są zatem zmiany, jak choćby przyjęcie domniemania prawdziwości danych dotyczących właściciela pojazdu zawartych w CEP.

Zdaniem Zgromadzenia Ogólnego ZPP podobnych zmian wymagają też przepisy dotyczące usuwania pojazdów z dróg, które w obecnym kształcie coraz częściej prowadzą do ponoszenia przez powiaty nieuzasadnionych kosztów bez możliwości ich zrekompensowania w jakikolwiek sposób.

Związek Powiatów Polskich nawiązał też do poruszanej już wielokrotnie kwestii, a mianowicie konieczności przeprowadzenia głębokich zmian w przepisach regulujących funkcjonowanie systemu publicznego transportu zbiorowego. Jak dotąd nie udało się jednak wraz ze stroną rządową wypracować wspólnego modelu. A publiczny transport zbiorowy – co ZPP podkreśla w swoim stanowisku - to nie tylko szansa dla osób, które nie posiadają własnego środka transportu. ale również aktywne działania na rzecz ochrony środowiska.

ZDANIEM EKSPERTA

Mobilność zawsze była ważna, a teraz będzie jeszcze ważniejsza.

komentarz
Bartłomiej Zydel
Ekspert w Dziale Monitoringu Prawnego i Ekspertyz Biura ZPP

Głos powiatów jest w kontekście mobilności szczególnie istotny, gdyż w każdym z kluczowych obszarów ją tworzących samorząd powiatowy jest obecny – w związku z czym postulaty przedstawione w stanowisku są wyważone i oparte na praktyce. Ich wdrożenie istotnie przyspieszy rozwój społeczno-gospodarczy Polski i wzmocni naszą konkurencyjność. Nie ma na co czekać.

Prawo zamówień publicznych – nie tak szybko

Jedno ze stanowisk Zgromadzenia Ogólnego Związku Powiatów Polskich przyjęte 29 września br. dotyczy terminu wejścia w życie nowego Prawa zamówień publicznych. Nowa ustawa, uchwalona 11 września 2019 roku wprowadzająca nowe Prawo zamówień publicznych ma zacząć obowiązywać 1 stycznia 2021 roku. W stanowisku ZPP zwrócił się jednak do strony rządowej o przesunięcie terminu wejścia w życie nowej ustawy.

Uchwalenie nowej ustawy, która zastępowałaby obecnie obowiązujące Prawo zamówień publicznych było powszechnie oczekiwane i pozytywnie przyjęte przez samorządy powiatowe. Jednakże Związek Powiatów Polskich w swoim stanowisku wskazuje, że utrzymanie pierwotnego terminu wejścia w życie ustawy wiązałoby się z wieloma zagrożeniami. ZPP podaje następujące argumenty:

1 Brak aktów wykonawczych do ustawy.

Do chwili obecnej, na trzy miesiące przed wejściem w życie nowych przepisów brak jest aktów wykonawczych do nowego Pzp. Praktycznie uniemożliwia to odpowiednie przygotowanie się do wdrożenia nowych rozwiązań prawnych w jednostkach zamawiających, a także poważnie zagraża prowadzeniu postępowań na nowych zasadach po 1 stycznia 2021 r. Ma to szczególne znaczenie dla zamówień dotyczących robót budowlanych, a zatem rodzi poważne zagrożenie realizacji nowych inwestycji budowlanych.

2 Rozpoczęty proces nowelizacji nowego Pzp.

W chwili obecnej trwają prace związane z nowelizacją nowego Pzp, zapoczątkowane pięć miesięcy przed zakończeniem okresu vacatio legis. Dostępny na stronie internetowej RCL projekt obejmuje zmianę kilkudziesięciu artykułów. Uchwalenie nowelizacji przewidywane jest w IV kwartale, a więc tuż przed wejściem w życie nowych przepisów. Pogłębia to stan niepewności polskich zamawiających i dodatkowo komplikuje proces przygotowywania się do wdrożenia nowych przepisów.

3 Opóźnienie we wdrożeniu platformy do komunikacji elektronicznej.

Nowe Pzp ustanawia konieczność prowadzenia komunikacji elektronicznej w postępowaniach poniżej progów unijnych, które ilościowo stanowią największy udział w łącznej liczbie postępowań. Według pierwotnych założeń UZP z dniem 1 stycznia 2021 r. miała zostać uruchomiona nowa – darmowa i publiczna – platforma, umożliwiająca komunikację elektroniczną w postępowaniach, w tym składanie w sposób bezpieczny ofert. Istniejące na dzień dzisiejszy opóźnienie w uruchomieniu tej platformy praktycznie uniemożliwia uruchomienie jej modułu komunikacyjnego na dzień wejścia w życie nowego Pzp, co stanowi poważne zagrożenie dla zamówień krajowych. Na niezadawalające działanie dotychczasowych narzędzi (Miniportal oparty o działanie ePUAP) zwróciła uwagę Najwyższa Izba Kontroli.

4 Brak wsparcia jednostek zamawiających w przygotowaniach do wdrożenia nowej ustawy.

Pomimo ponad rocznego vacatio legis, na szczeblu rządowym – Urzędu Zamówień Publicznych – brak było działań mających na celu przygotowanie jednostek zamawiających, w tym samorządów, do prawidłowego wdrożenia nowych regulacji. Nie odbywały się szkolenia, nie opracowano programów oraz materiałów szkoleniowych, nie udostępniono wzorów dokumentów odnoszących się do nowych regulacji etc. W żaden sposób nie wspierano także działań, podejmowanych w tym zakresie przez jednostki samorządowe. Sytuacja ta, z uwagi na skomplikowaną i rozległą materię nowej ustawy oraz zakres wprowadzonych zmian, a także nowych obowiązków zamawiających nie gwarantuje poprawnego stosowania przepisów nowego Pzp po dacie ich wejścia w życie.

5 Zagrożenia w związku z COVID-19.

Na brak wsparcia w przygotowaniach jednostek zamawiających do wdrożenia nowej ustawy ze szczebla rządowego nałożył się stan pandemii, a szczególnie wprowadzony lockdown. Uniemożliwiło to bądź znacznie przesunęło w czasie przeprowadzanie szeregu zaplanowanych w samorządach działań organizacyjnych, technicznych i szkoleniowych (między innymi przygotowanie do wdrożenia nowych rozwiązań technicznych i elektronicznych, obsługi prawnej związanej z koniecznością opracowania nowych wzorów dokumentów i projektów umów).

W związku z powyższym proponowanym przez ZPP terminem wejścia w życie ustawy byłby 1 lipca 2021 roku.

ZDANIEM EKSPERTA

komentarz
Bernadeta Skóbel
Kierownik Działu Monitoringu Prawnego i Ekspertyz Biura ZPP

Czy nowe Prawo zamówień publicznych jest potrzebne? - Tak. Czy jako Państwo jesteśmy przygotowani na wdrożenie nowej ustawy? - Niestety nie.

Obecnie obowiązujące prawo zamówień publicznych było nowelizowane kilkadziesiąt razy. Chociażby z tego względu przygotowanie zupełnie nowej ustawy było konieczne. Problemem jest zbyt późne rozpoczęcie prac nad rozporządzeniami wykonawczymi oraz czas niesprzyjający szkoleniu pracowników.

Najwyższy czas na podwyżki dla samorządowców

W stanowisku przyjętym 29 września br. podczas Zgromadzenia Ogólnego Związek Powiatów Polskich odniósł się do kwestii wynagrodzeń w sektorze samorządowym. W trosce o przyszłość małych ojczyzn zdecydowanie domaga się on zmian w tym zakresie.

Argumentując konieczność podniesienia wynagrodzeń osób zarządzających w sektorze samorządowym, ZPP przywołał tzw. triadę niemożności. Wynika z niej, że realizacja założenia taniego państwa musi się odbyć kosztem albo jakości jego działania, albo szybkości, czy mówiąc nieco szerzej – sprawności działania. Zatem sprawne i jakościowe funkcjonowanie administracji samorządowej wymaga zwiększenia nakładów.
Limit wynagrodzeń włodarzy samorządowych jest obecnie regulowany przez przepisy przyjmowane przez Radę Ministrów. Limit ten został obniżony o 20% w imię doraźnych potrzeb politycznych, stając się kuriozum wobec zakresu obowiązków i odpowiedzialności spoczywającej na kadrze zarządzającej.
W konsekwencji podczas gdy od 2010 do 2020 roku minimalne miesięczne wynagrodzenie wzrosło o 97% tj. z poziomu 1 317 zł w roku 2010 do poziomu 2 600 zł w roku 2020 wynagrodzenia włodarzy samorządowych nominalnie spadły.
W ocenie ZPP taki stan rzeczy może spowodować znaczny odpływ osób w najwyższych kwalifikacjach, a następnie trudności z pozyskaniem na te stanowiska osób o szerokiej wiedzy i kompetencjach. Będzie to szczególnie ważne w obliczu wprowadzonych limitów kadencji sprawowania funkcji wójta, burmistrza czy prezydenta miasta.

W związku z powyższym Związek Powiatów Polskich uważa za niezbędną zmianę limitów wynagrodzeń osób zarządzających w JST.

ZDANIEM EKSPERTA

Zmierzch elit – tak powinna zabrzmieć złowróżbna przypowieść. Czas wcisnąć hamulec pojazdu pędzącego ku przepaści. Wrzucić wsteczny i wrócić do racjonalnych wynagrodzeń.

komentarz
Rafał Rudka
Kierownik Działu Współpracy, Informacji, Analiz i Programów Biura ZPP

Wysokość pensji samorządowców jest na żenująco niskim poziomie. Jak inaczej określić rzeczywistość, w której szef urzędu zarabia mniej aniżeli szefowie podlegających mu jednostek? Jak inaczej określić fakt, że włodarz powiatu/miasta zarządzający kilkuset milionowym, ba... nawet ponad 20 mld(!) budżetem (*vide* UM Warszawa) zarabia tyle ile glazurnik (bez ujmowania czegokolwiek temu zawodowi)? O jakim poziomie odpowiedzialności mówimy w relacji do dochodu? Brak sukcesywnego podnoszenia wynagrodzeń na przestrzeni wielu lat, ujęcie 20%, jakie nastąpiło w nie tak odległej przeszłości stało się tylko „gwoździem do trumny". Dodatkowo w ostatnim czasie pojawiający się pomysł na zmianę (o jakże niesprawiedliwy szczególnie dla starostów!) upada pod naporem bieżących potrzeb politycznych. To wszystko staje się kuriozalne. Sprawne zarządzanie administracją publiczną wymaga wykwalifikowanej, dobrze opłacanej kadry. Nikt, kto planuje karierę zawodową, nie pomyśli o tym, aby przy takiej odpowiedzialności brać się za stery samorządowego okrętu. Czas na to, aby pensje samorządowców zostały zwiększone! Czas na to, aby ich odpowiedzialna praca była należycie wynagradzana. Bez tego samorząd w krótkim horyzoncie czasowym zostanie wyjałowiony z ludzi mądrych i zdeterminowanych do rozwijania swoich małych Ojczyzn.

Najgorsze co można zrobić, to uznać, że kultura jest problemem obciążającym budżety

– wywiad z Waldemarem Ratajem

Choć nikt się tego nie spodziewał, pandemia niejako wymusiła zwrot ku lokalności. Ograniczenie mobilności nie tylko spowodowało zwiększenie zainteresowania regionem ale również zaakcentowała niebagatelną rolę kultury. *Zamknięcie rodzin w domach pokazało, że ludzie muszą mieć też jakieś pole do spędzania czasu. Oferta ze strony instytucji kultury jest tu bardzo ważna* – mówi **Waldemar Rataj.**

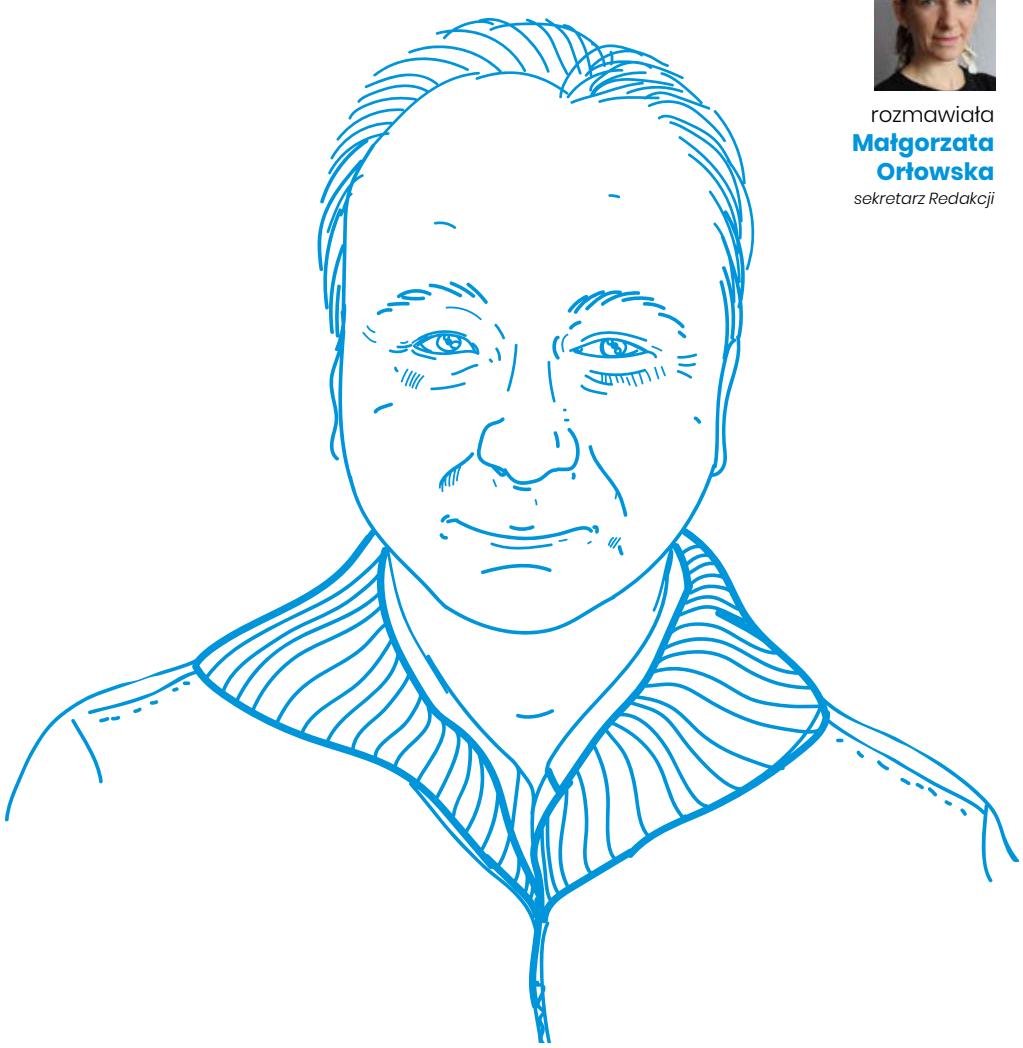

rozmawiała
Małgorzata Orłowska
sekretarz Redakcji

Dziennik Warto Wiedzieć: Jest Pan związany z polską samorządnością od wielu lat. Dziś znajdujemy się w momencie szczególnym – walka z pandemią to dla Polski czas wielkiej próby. Jaka jest w tym rola samorządu powiatowego?

Waldemar Rataj: Przede wszystkim bardzo żałuję, że nie mogłem wziąć udziału w tegorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Związku Powiatów Polskich. Jednak w poprzednich latach starałem się systematycznie uczestniczyć zarówno w Zgromadzeniu Ogólnym, jak i konferencjach organizowanych przez ZPP, gdyż czuję się osobiście związany z ideą samorządu powiatowego.

Już w 1992 roku rozpocząłem pracę nad reformą najpierw powiatową, potem szerzej, administracji publicznej. Stąd też te zagadnienia przez cały czas znajdowały się w kręgu moich zainteresowań zawodowych i społecznych. Byłem członkiem zespołu prof. Michała Kuleszy, gdzie wspólnie zastanawialiśmy się nad tym, czym ma być powiat jako struktura państwa. Jego usamorządowienie w roku 1998 i reforma oparta przede wszystkim na stworzeniu tego powiatowego poziomu państwa to w moim przekonaniu bardzo ważny moment.

Po ponad dwudziestu już latach jest okazja, by powiedzieć sobie, jak dalej może ewoluować ta struktura, co w niej zawiodło, a co się sprawdziło. Sytuacja, w której się dziś znajdujemy z jednej strony przeraża ale z drugiej każda sytuacja kryzysowa tworzy pewne wyzwania. Dziś powinniśmy się koncentrować na tym, gdzie w tej trudnej sytuacji znajduje się samorząd powiatowy. Powiat to projekt otwarty. Tak jak patrzyliśmy na niego w połowie lat 90, to od początku mówiliśmy, że to nie może być tylko odtworzenie pewnych struktur według kodu historycznego, tylko musimy patrzeć na zakorzenienie państwa w lokalności. O ile gmina to bardziej struktura życia codziennego, tak powiat to bardziej sfera usług, które państwo stara się realizować

i zapewnić swoim obywatelom. Nie powinno zatem robić tego w sposób scentralizowany, tylko liczyć na kooperację z mieszkańcami, wspólnotami lokalnymi, gminami. To było ważne wtedy, w połowie lat 90, ale jeszcze ważniejsze jest dzisiaj. Żyjemy w stanie zagrożenia spowodowanego epidemią ale jednocześnie mamy świadomość, że te epidemie mogą się multiplikować, to już ciągły stan zagrożenia. Trzeba jednak pamiętać o ruchu, który został wykonany zanim reforma samorządowa jeszcze nie okrzepła, a mianowicie odebranie samorządom powiatowym pewnych kompetencji w zakresie bezpieczeństwa, odpowiedzialności za służby sanitarne, różnego typu inspekcje, policję. W mojej ocenie zostało to przeprowadzone w sposób bezmyślny, bo zamiast udoskonalić współdziałanie rządu i samorządu, to zdecydowano o pozbawieniu samorządu współodpowiedzialności. Dziś mamy taki efekt, że samorząd stoi z boku tego wszystkiego. W momencie tak ważnym, proces centralizacji pozbawia wspólnoty lokalne współodpowiedzialności. Żadne państwo sobie nie poradzi, jeśli w działania nie będzie zaangażowane społeczeństwo.

Trzeba pamiętać, że perspektywa rozwoju samorządu powiatowego to także perspektywa oddziaływania na sferę rozwoju społeczno-gospodarczego. Punktem wyjścia do tego są kompetencje w zakresie edukacji. Szczególnie ważna jest tutaj modernizacja całego systemu edukacji zawodowej. Trzeba mieć też na uwadze nadchodzący krach gospodarczy związany z zagrożeniem – a już za chwilę z kryzysem małych i średnich przedsiębiorstw będzie wymagał zorganizowania potencjału lokalnego. Razem z dr Elżbietą Hibner rozważaliśmy kiedyś stworzenie w strukturach samorządu powiatowego centrum wspierania przedsiębiorczości. Samorząd i przedsiębiorczość są ze sobą ściśle związane. Nie można liczyć na to, że przedsiębiorczość będzie się dobrze rozwijała w systemie zbiurokratyzowanym. To musi być ściśle związane z życiem społecznym, a samorządność to jest też sposób regulowania życia społecznego w wymiarze lokalnym.

DWW: Współpraca ze Związkiem Powiatów Polskich zakłada rozwój koncepcji ścisłego połączenia samorządów z przedsiębiorczością. W jaki sposób?

WR: Nasze systematyczne relacje ze Związkiem Powiatów Polskich dotyczą funkcjonowania Karty Solidarności – instytucji, którą powołaliśmy w 2009 roku z inicjatywy Instytutu Przestrzeni Obywatelskiej Pro Publico Bono. Związek Powiatów Polskich był organizacją, która od razu przystąpiła do tworzenia i realizacji tego przedsięwzięcia. W tym miejscu chciałbym wspomnieć szczególną postać, która miała swój udział w stworzeniu Karty Solidarności – śp. Tomasza Sadowskiego. To twórca Fundacji Pomocy Wzajemnej Barka. Był ogromnym zwolennikiem osadzenia działalności Karty

Waldemar Rataj, Przewodniczący Rady Instytutu Przestrzeni Obywatelskiej Pro Publico Bono; źródło – Muzeum Polaków Ratujących Żydów

Solidarności w powiatach. W ramach Karty udało się wprowadzić bardzo wiele rozwiązań, które angażują podmioty społeczne, fundacje, stowarzyszenia działające w danym powiecie. Ideą Tomasza Sadowskiego było właśnie to, że działania te nie mogą być oderwane od wymiaru wspólnotowego. Przenikanie się autentycznej samorządności i przedsiębiorczości tworzy wymiar pracy u podstaw, którą Fundacja Barka odnowiła. Działania Tomasza Sadowskiego to swoisty testament dla dalszej pracy na rzecz doskonalenia modelu polityki społecznej. Liczę, że razem ze Związkiem Powiatów Polskich będziemy dalej działać w tym zakresie, mam na myśli np. strategię na rzecz wsparcia rodziny. To, co w samorządzie powiatowym funkcjonuje od początku jako instytucjonalne wsparcie rodziny, wymaga dziś zasadniczych przemyśleń. W jakim kierunku ta polityka społeczna powinna zmierzać.

DWW: Są jednak jeszcze muzea i dziedzictwo regionalne.

WR: Tak, drugim obszarem, w ramach którego w ostatnich latach bardzo aktywnie współpracujemy ze Związkiem Powiatów Polskich jest dziedzictwo i rozwój. Tutaj ważnym podmiotem, który może twórczo nas w tym umocnić programowo i zarządczo są muzea. Udało się rozpocząć prace nad strategią rozwoju muzealnictwa, w której ZPP od samego początku bierze aktywny udział. Powołano także Konferencję Dziedzictwo i Rozwój – Stałą Konferencję Muzeów i Samorządu Terytorialnego. To, że Związek Powiatów Polskich odgrywa tu rolę wiodącą ma dla Konferencji bardzo duże znaczenie, bo nadaje dużą wagę lokalności. Z kolei dla dziedzictwa najważniejsze jest, aby najpierw identyfikować jego wymiar lokalny, a dopiero potem postrzegać dziedzictwo jako narodowe, europejskie czy ogólnoludzkie. Trzeba też na nowo zdefiniować powiatową odpowiedzialność za dziedzictwo – uświadomić sobie, że jest ona nieco inaczej wpisana w kompetencje samorządu powiatowego.

Gdy tworzyliśmy koncepcję reformy powiatowej, to siatka powiatów w Polsce ostatecznie utworzyła się według zasięgów dziedzictwa. To był najważniejszy końcowy argument i wyznacznik podziału. Dlatego samorząd powiatowy musi być szczególnie wrażliwy na to, że jest położony na tym dziedzictwie i musi go identyfikować. Jednak niewątpliwą słabością jest to, że samorząd powiatowy jest biedny. Może zatem wykazywać się jedynie pewną inicjatywą polityczną,

Najgorsze co można zrobić, to uznać, że kultura jest problemem obciążającym budżety– wywiad z Waldemarem Ratajem

organizatorską, integrować siły społeczne. I właśnie tu kluczowa jest rola muzeum, nad którą w ramach konferencji Muzeum i Samorząd Terytorialny nie tylko debatujemy, ale też tworzymy i testujemy pewne nowe formy integracji społecznej i modelu współodpowiedzialności za to dziedzictwo także lokalnie.

Podczas jednej z sesji konferencji, która kilka lat temu odbywała się w Bochni postanowiono, żeby stworzyć Lokalne Rady Dziedzictwa, które miałyby być powiatowe. Na razie udało się stworzyć jedną, która tworzy swoiste laboratorium ale która przynosi już bardzo dobre wyniki – mam na myśli Tatrzańską Radę Dziedzictwa w obszarze Powiatu Tatrzańskiego. Rada organizuje współdziałanie na rzecz zarządzania dziedzictwem na terenie powiatu, które angażuje zarówno przedstawicieli gminy, powiatu i samorządu województwa. Jest to bardzo ciekawy pilotaż, który chcielibyśmy wkrótce zaprezentować w ramach konferencji i zastanowić się nad jego upowszechnieniem. Byłaby to doskonała inspiracja dla innych powiatów. Po to, żeby w konsekwencji dążyć do modernizacji zarządzania dziedzictwem. Nie chodzi tylko o muzea, które są bezpośrednio podległe samorządowi powiatowemu. Stajemy dziś przed dużym wyzwaniem wzmocnienia muzeów powiatowych, bo choć rozwój muzealnictwa poszedł w Polsce bardzo do przodu, to muzea powiatów ziemskich są nadal w bardzo trudnej sytuacji. W ostatnich latach inne muzea uzyskały rozmaite rekompensaty i wsparcie. Natomiast muzea powiatów ziemskich klepią przysłowiową biedę. Z tym, że to właśnie w sytuacji biedy często do głosu dochodzi kreatywność i przedsiębiorczość, dlatego w samorządach powiatowych mamy prawdziwe muzealne perełki.

Mamy już gros przykładów, które zasługują na poważne studium. Pewne kwestie trzeba koniecznie przedyskutować, np. to, jak polityka na rzecz rozwoju opartego na dziedzictwie powinna dalej przebiegać. Jest tu szerokie pole do wniosków i postulatów, do czego zachęcam także władze Związku Powiatów Polskich. Warto też włączyć się w dyskusję na temat przyszłości i ustawy o muzeach, nad którą prace mają zostać wznowione, jak i w ogóle nad systemem kształtowania zarządzania dziedzictwem w Polsce. Chodzi tu o system, który nie będzie skupiony tylko na tym, by chronić w sposób bierny, ale by tę ochronę traktować jako czynnik rozwoju lokalnego, który będzie służył rozwojowi edukacji, turystyki rozwojowej, ochrony środowiska i polityki społecznej. To szczególnie ważne dziś, bo integracyjna funkcja muzeum i dziedzictwa okazuje się ważna dla poczucia bezpieczeństwa. To, co nas teraz czeka, czyli powrót do lokalności, wynikający z tego, że jesteśmy zagrożeni, że mobilność ludzi maleje, służy ponownemu zainteresowaniu naszym środowiskiem życia codziennego. Dlatego bardzo dużą wagę przywiązujemy do Konferencji Muzeum i Samorząd Terytorialny.

DWW: Dziś ogromne wyzwanie stoi także przed kulturą rozumianą szeroko.

WR: Instytucje kultury muszą odpowiedzieć na te wyzwania. Lokalność, w których są one osadzone jest kluczem, dlatego że ludzie przestają w tak dużym stopniu wędrować. Zamknięcie rodzin w domach pokazało, że ludzie muszą mieć też jakieś pole do spędzania czasu. Oferta ze strony instytucji kultury jest tu bardzo ważna. Nie bez powodu mówi się przecież o terapeutycznej roli kultury w przeżywaniu tego czasu dla nas bolesnego. Jeżeli kultura jest odpowiednio pojmowana i jeśli się wie, w jaki sposób czerpać z jej możliwości, to będzie dobrze odpowiadała na potrzeby ludzi. Do tego jednak są potrzebne sprawne i odpowiednio docenione instytucje. Najgorsze co można dziś zrobić, to uznać, że kultura jest problemem, który tylko obciąża budżety. Pozwólmy jej zarządcom wykazać się i zobaczmy co mają do zaproponowania.

Zwycięzcy Ogólnopolskiego Rankingu Gmin i Powiatów 2019 nagrodzeni

Powiaty: Augustowski, Ostródzki, Kielecki, miasto Nowy Sącz oraz gminy: Bolesławiec i Chełmiec to liderzy **Ogólnopolskiego Rankingu Gmin i Powiatów 2019.** Gala wręczania nagród odbyła się 29 września 2020 r. w Ossie podczas Zgromadzenia Ogólnego Związku Powiatów Polskich.

Po raz kolejny Jury Konkursu organizowanego przez Związek Powiatów Polskich wybrało najlepsze, najbardziej rozwojowe samorządy. Poniżej przedstawiamy listę laureatów w podziale na poszczególne rodzaje jednostek samorządu terytorialnego:

MIEJSCE W RANKINGU	POWIATY DO 60 TYS. MIESZKAŃCÓW
1	Powiat Augustowski – honorowy tytuł Dobry Polski Samorząd 2019
2	Powiat Przasnyski
3	Powiat Drawski
4	Powiat Świdwiński
5	Powiat Bielski (podlaskie)
6	Powiat Łobeski
7	Powiat Gołdapski
8	Powiat Sępoleński
9	Powiat Elbląski
10	Powiat Wałecki *ex equo* Powiat Lubański

MIEJSCE W RANKINGU	POWIATY DO 120 TYS. MIESZKAŃCÓW
1	Powiat Ostródzki - honorowy tytuł Dobry Polski Samorząd 2019
2	Powiat Kędzierzyńsko-Kozielski
3	Powiat Tomaszowski (lubelskie)
4	Powiat Toruński
5	Powiat Malborski
6	Powiat Niżański
7	Powiat Chojnicki
8	Powiat Świecki
9	Powiat Piotrkowski
10	Powiat Stalowowolski
11	Powiat Słupski
12	Powiat Lęborski
13	Powiat Szczecinecki
14	Powiat Jędrzejowski
15	Powiat Biłgorajski

POWIATY POWYŻEJ 120 TYS. MIESZKAŃCÓW	
1	Powiat Kielecki – honorowy tytuł Dobry Polski Samorząd 2019
2	Powiat Poznański
3	Powiat Kartuski *ex equo* Powiat Cieszyński
4	Powiat Wodzisławski
5	Powiat Bielski (śląskie)
6	Powiat Myślenicki
7	Powiat Żywiecki
8	Powiat Starogardzki
9	Powiat Chrzanowski
10	Powiat Wejherowski

MIEJSCE W RANKINGU

GMINY MIEJSKIE I MIEJSKO-WIEJSKIE	
1	Miasto Bolesławiec – honorowy tytuł Dobry Polski Samorząd 2019
2	Miasto Biłgoraj
3	Miasto Płońsk
4	Miasto Czechowice-Dziedzice
5	Miasto Sochaczew
6	Miasto Barcin
7	Miasto Lądek-Zdrój
8	Miasto Stronie Śląskie
9	Miasto Brwinów
10	Miasto Siewierz

MIEJSCE W RANKINGU

MIASTA NA PRAWACH POWIATU	
1	Nowy Sącz – honorowy tytuł Dobry Polski Samorząd 2019
2	Legnica
3	Łomża
4	Rzeszów
5	Dąbrowa Górnicza
6	Słupsk
7	Tarnów
8	Jelenia Góra
9	Kalisz
10	Chełm

MIEJSCE W RANKINGU

GMINY WIEJSKIE	
1	Gmina Chełmiec – honorowy tytuł Dobry Polski Samorząd 2019
2	Gmina Kobylnica
3	Gmina Wielka Wieś
4	Gmina Tomaszów Lubelski
5	Gmina Korzenna
6	Gmina Zabierzów
7	Gmina Postomino
8	Gmina Ustka
9	Gmina Ruda-Huta
10	Gmina Gręboszów

MIEJSCE W RANKINGU

Ogólnopolski Ranking Gmin i Powiatów to bezpłatny i dobrowolny konkurs prowadzony przez Związek Powiatów Polskich. Laureaci typowani są w podziale na: powiaty do 60 tys. mieszkańców; powiaty od 60 do 120 tys. mieszkańców; powiaty powyżej 120 tys. mieszkańców; miasta na prawach powiatu; gminy miejskie i miejsko-wiejskie oraz gminy wiejskie.

Oceniając JST, eksperci ZPP wydają opinię według wielu kryteriów ujętych w dziesięciu grupach tematycznych takich jak: działania proinwestycyjne i prorozwojowe; rozwiązania poprawiające jakość obsługi mieszkańca oraz funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego; rozwój społeczeństwa informacyjnego; rozwój społeczeństwa obywatelskiego; umacnianie systemów zarządzania bezpieczeństwem informacji; promocja rozwiązań z zakresu ochrony zdrowia i pomocy społecznej; wspieranie działań na rzecz gospodarki rynkowej; promocja rozwiązań ekoenergetycznych i proekologicznych; współpraca krajowa i międzynarodowa; działania promocyjne.

Kolejność na liście wyróżnionych uzależniona jest od wyników osiąganych przez samorząd oraz od zrealizowanych działań.

Ranking jest aktualizowany na bieżąco przez ekspertów w trybie on-line i trwa przez cały rok.

Lider rankingu na koniec roku otrzymuje prestiżowy tytuł: „Dobry Polski Samorząd".

Mistrzowie wśród samorządowych liderów

Podczas Gali Związek Powiatów Polskich wręczył także nagrody **"Super Powiat", "Super Miasto" i "Super Gmina"**

Tytuł Super Powiat i Super Gmina przyznawane są w sytuacji, w której dany samorząd uzyskał największy procentowy udział realizacji wszystkich kategorii zawartych w Ogólnopolskim Rankingu Gmin i Powiatów prowadzonym przez Związek Powiatów Polskich. To rodzaj uhonorowania "Mistrzów wśród samorządowych liderów". **Lista laureatów w podziale na poszczególne kategorie przedstawia się następująco:**

POWIATY
DO 60 TYS. MIESZKAŃCÓW

Powiat Drawski

POWIATY
DO 120 TYS. MIESZKAŃCÓW

Powiat Kędzierzyńsko-Kozielski

POWIATY POWYŻEJ
120 TYS. MIESZKAŃCÓW

Powiat Poznański

MIASTA
NA PRAWACH POWIATU

Miasto Legnica

GMINY MIEJSKIE
I MIEJSKO-WIEJSKIE

Miasto Bolesławiec

GMINY MIEJSKIE
I MIEJSKO-WIEJSKIE

Miasto Płońsk

GMINY MIEJSKIE
I MIEJSKO-WIEJSKIE

Miasto Stronie Śląskie

GMINY
WIEJSKIE

Gmina Kobylnica

ZWIĄZEK POWIATÓW POLSKICH
XXVI ZGROMADZENIE OGÓLNE ZWIĄZKU POWIATÓW POLSKICH
Ossa, 29-30 września 2020 roku
DZIENNIK WARTO WIE

LAUREAT
RANKINGU GMIN
2019
4. Gmina Tomaszów Lubelski – Wójt Marzena Czubaj-Gancarz
5. Gmina Korzenna – Wójt Leszek Skowron

Gmina Tomaszów Lubelski – Wójt Marzena Czubaj-Gancarz
Gmina Korzenna – Wójt Leszek Skowron

3. Gmina Płońsk – Burmistrz Andrzej Pietrasik
4. Gmina Czechowice

LAUREAT
RANKINGU POWIATÓW
2019
3. Powiat Tomaszowski
Powiat Toruński – Starosta Marek Olszew

LAUREAT
Powiat Cieszyńs

2. Miasto Legnica – Prezydent Tadeusz Krzakowski
3. Miasto Łomża – Prezydent Mariusz Chrzanowski

ZWIĄZEK POWIATÓW POLSKICH

kategoria: powiaty do 120 tysięcy mieszkańców
LAUREAT
2019

Marek Olszewski
Mirosław Czapla

ZWIĄZEK POWIATÓW POLSKICH

Starosta Bogdan Łapa ex equo
Starosta Mieczysław Szczurek

Powiat Cieszyński – Starosta Mieczysław Szczurek

POWIATÓW POLSKICH
2019

Zwycięzcy Ogólnopolskiego Rankingu Gmin i Powiatów 2019
kategoria: powiaty powyżej 120 tysięcy mieszkańców
LAUREAT

POWIATÓW POLSKICH

Powiat Kartuski – Starosta Bogdan Łapa

Łączy nas wspólnota celów

Samorządy terytorialne codziennie realizują wiele zadań. Stawia się im różne wyzwania, z którymi radzą sobie na tyle, na ile pozwala na to rzeczywistość prawna i finansowa. Niejednokrotnie włodarze JST stają przed trudnymi dylematami, który z planów, w jakim czasie i zakresie będzie można wykonać. Ich realizację wstrzymują wadliwe przepisy prawne. To właśnie na tej płaszczyźnie dużym wsparciem dla pojedynczej gminy, powiatu czy województwa, są korporacje samorządowe, które na bieżąco „walczą" o racjonalne zmiany przepisów prawa.

Dobra reprezentacja w przestrzeni publicznej

Do takich należy Związek Powiatów Polskich. Stowarzyszenie skupia niemal wszystkie samorządy powiatowe w kraju. Powstało, gdy reaktywowano powiaty. Jednak swoimi korzeniami sięga dwudziestolecia międzywojennego. Wtedy o dobro samorządu powiatowego dbał Związek Sejmików Powiatowych Rzeczypospolitej Polskiej, a następnie Związek Powiatów RP.

O skutecznych efektach pracy ZPP na rzecz swoich samorządów członkowskich jest coraz głośniej. Mówią o tym zarówno samorządowcy jak i parlamentarzyści. Pracę tę zauważają także niezależne instytucje jak np. Serwis Jawny Lobbing, który sprawdza, kto ma wpływ na tworzenie prawa w Polsce. Zgodnie z analizami tej organizacji Związek Powiatów Polskich, w roku 2019, zajął piąte miejsce w grupie najskuteczniejszych lobbystów działających w Sejmie RP!

Zadaniem Związku Powiatów Polskich jest m.in. inicjowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących samorządów terytorialnych. Członkowskie samorządy mogą wymieniać się doświadczeniami w zakresie wykonywanych zadań własnych i zadań z zakresu administracji rządowej. Działalność w ramach Związku pozwala na inspirowanie i podejmowanie wspólnych inicjatyw mających wpływ na rozwój społeczności powiatowych. Pracownicy biura ZPP prowadzą prace informacyjne, konsultacyjne i programowe mające na celu rozwiązywanie problemów dotykających różnych dziedzin działalności samorządu terytorialnego.

Dlaczego warto?

Członkowie zyskują wymierne korzyści z tytułu uczestnictwa w ZPP. Należą do nich np. takie możliwości jak:

- uzyskanie bezpośredniego dostępu do informacji o procesie legislacyjnym dotyczącym samorządów,
- korzystanie z raportów, opracowań czy też analiz przygotowywanych przez ekspertów Związku przekazywanych wyłącznie członkom ZPP,
- stały dostęp do informacji z gremiów opiniujących, zatwierdzających i monitorujących programy pomocowe obecnej i przyszłej perspektywy (zarówno krajowe, jak i unijne),
- rekomendowanie przedstawicieli do różnego rodzaju komitetów monitorujących, sterujących i innych ciał reprezentatywnych,
- udział w szkoleniach, forach, konferencjach organizowanych przez Związek i jego partnerów w tym dedykowanych wyłącznie członkom ZPP,
- uczestnictwo w pracach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Komitecie Regionów Unii Europejskiej, Kongresie Władz Regionalnych i Lokalnych oraz innych zespołach czy komisjach (możliwość przedstawiania wspólnych problemów na arenie regionalnej, krajowej i międzynarodowej).

W ilości i jedności siła

Moc takich organizacji jak ZPP wynika z jej powszechności, a więc liczby członków. W przypadku Związku Powiatów Polskich mamy do czynienia z najbardziej powszechną korporacją samorządową w kraju, co z kolei powoduje, że głosu tego nie można lekceważyć. Potwierdzeniem są efekty prac, które omawiane są na corocznym zjeździe wszystkich członków Związku.

Jak przystąpić do ZPP?

Samorządy, które jeszcze nie przystąpiły do Związku, a chciałyby współistnieć w tym elitarnym gronie, mogą tego dokonać w dowolnym momencie. Jak?

1 **Rada powiatu lub miasta na prawach powiatu powinna podjąć uchwałę o przystąpieniu do ZPP i przesłać ją do Biura ZPP,**

2 **Następnie Zarząd ZPP podejmuje uchwałę o przyjęciu powiatu lub miasta na prawach powiatu w poczet członków ZPP.**

OD TEGO MOMENTU POWIAT LUB MIASTO NA PRAWACH POWIATU STAJE SIĘ PEŁNOPRAWNYM CZŁONKIEM ZPP.

Projekt uchwały w sprawie przystąpienia do Związku Powiatów Polskich znaleźć można na: **https://zpp.pl/19-czlonkostwo**

DZIENNIK **WARTO WIEDZIEĆ**

źródło rzetelnych informacji dla samorządowców

www.**wartowiedzieć**.pl

1 Przekazuje

najnowsze informacje o tym, co dzieje się w świecie samorządu

2 Radzi

jak stosować przepisy

3 Dostarcza

danych i wiedzy

4 Pisze

dla samorządów o samorządach

5 Jest medium

nowoczesnym i całkowicie bezpłatnym

6 Nie ma reklam

7 Dobrze się czyta

bo łączy innowacyjność z tradycją i dobrym stylem!

Osoby współtworzące DZIENNIK WARTO WIEDZIEĆ

Rafał Rudka
redaktor naczelny

Małgorzata Orłowska
sekretarz redakcji

Grzegorz P. Kubalski
redaktor

Bernadeta Skóbel
redaktor

Katarzyna Liszka-Michałka
redaktor

Monika Małowiecka
redaktor

Patrycja Grebla-Tarasek
redaktor

Bartłomiej Zydel
redaktor

Ewelina Kocemba
redaktor

Tomasz Smaś
redaktor

Alicja Cisowska
redaktor

Anna Królikowska
redaktor techniczny

Artur Duda
administrator portalu

DZIENNIK **WARTO WIEDZIEĆ**

Wydawca: Związek Powiatów Polskich

Redaktorzy numeru: Rafał Rudka i Małgorzata Orłowska

Zdjęcia: ZPP, KPRP, KPRM, Senat RP, Krzysztof Siekielski (KRISfoto)

Projekt i skład: www.smartvision.pl